

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Společné činnosti rodičů a dětí

Vypracoval: Alena Prokopová

Vedoucí práce: PhDr. Marta Franclová, Ph.D.

České Budějovice 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 20. března 2018

.....

Alena Prokopová

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala paní PhDr. Martě Franclové, Ph.D. za odborné vedení mé práce, cenné rady a připomínky, a hlavně za vstřícný přístup a čas, který mi poskytla. Dále bych z celého srdce poděkovala svému snoubenci a rodině, kteří mě podporovali a pomohli s výběrem výzkumného souboru. Také děkuji oběma respondentkám, jež byly ochotny se mnou spolupracovat formou rozhovorů na výzkumu.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá tématem společných činností dětí a rodičů, jejich vzájemnou interakcí a způsobem trávení volného času v rodině. Teoretická část je zaměřena na problematiku rodiny, volného času, vývojová specifika dítěte předškolního věku a důležitost hry v dětství. V praktické části se práce věnuje kvalitativnímu výzkumu realizovaném pomocí metody hloubkového polostrukturovaného rozhovoru s rodiči dětí předškolního věku. K analýze dat byla použita metoda otevřeného kódování. Práce též porovnává výsledky s dosavadními výzkumy na podobné téma. Cílem bakalářské práce je proniknout do problematiky společných činností rodičů s dětmi a zjistit, jakým způsobem společně tráví svůj čas.

Klíčová slova:

Rodina, společné činnosti, předškolní období, volný čas

ABSTRACT

The main topic of this bachelor's thesis are the common activities of children and parents, their mutual interaction and the mode of spending leisure time in a family. The focus of the theoretical part is on the issues of family, leisure time, developmental specifics of the preschool child and the importance of play in childhood. In its practical part, this work deals with qualitative research realized by in-depth semi-structured interview with the parents of children of pre-school age. The analysis was executed using the method of open coding. The thesis also compares the results with previous research on similar topics. The aim of this thesis is to comprehend the issues of common activities of parents with children and to determine how they spend their time together.

Keywords:

Family, common activities, preschool period, leisure time

Obsah

ÚVOD.....	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 RODINA.....	8
1.1 Současná česká rodina	9
1.2 Socializace v rodině	11
1.2. 1 Rodinná výchova	13
2 RODIČ, DÍTĚ A SPOLEČNĚ TRÁVENÝ ČAS.....	15
2.1 Volný čas	16
2. 2 Společné činnosti	18
2. 3 Rodinné rituály	21
2. 4 Média, digitální technologie a jejich role v rodině.....	22
3 VÝVOJOVÁ SPECIFIKA PŘEDŠKOLNÍHO OBDOBÍ.....	23
4 HRA.....	25
4. 1 Obecná charakteristika hry	25
4. 2 Dělení her	25
4. 3 Základní znaky her.....	26
4. 4 Rozvoj osobnosti pomocí her	27
4. 5 Hra rodiče s dítětem.....	28
PRAKTICKÁ ČÁST	30
1 CÍL VÝZKUMU A VÝZKUMNÁ OTÁZKA	30
2 VÝZKUMNÝ SOUBOR	31
2. 1 Rodinná anamnéza respondentů	31
3 POUŽITÁ VÝZKUMNÁ METODA.....	34
4 REALIZACE VÝZKUMU	35
5 ETICKÉ PRINCIPY VÝZKUMU	38
6 VYHODNOCOVÁNÍ A VÝSLEDKY VÝZKUMU	39
6. 1 Vyhodnocování výzkumu - Kódování	39
6. 1. 1 Kategorie a kódy vyplývající z realizovaných rozhovorů	40
6. 2 Jaké jsou společné činnosti rodičů a dětí?	52
DISKUSE.....	55
ZÁVĚR	59
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY.....	60
SEZNAM PŘÍLOH.....	63

ÚVOD

Tato práce se zabývá tématem společných činností rodičů s dětmi předškolního věku a jejich způsobu trávení volného času. Téma jsem zvolila na základě svého zájmu o tuto problematiku, jež pramení z mých zkušeností při pozorování společné interakce rodičů a dětí. Při výběru tématu jsem si vzpomněla, jak se někteří rodiče věnují s jinou mírou a jiným způsobem svým dětem, jelikož mě tato pestrost imponuje, rozhodla jsem se, tyto odlišnosti zkoumat do hloubky. Podle výzkumů uvedených v diskusi můžeme konstatovat, že způsob, četnost a obsah společných činností je závislý na několika faktorech, jimiž mohou být věk a vzdělání rodičů.

V současné době lze tvrdit, že rodiče tráví nadměrnou dobu v zaměstnání. Matky si zkracují rodičovskou dovolenou, aby mohly pomoci zajistit ekonomickou funkci rodiny, a tudíž se zkracuje doba společně tráveného času s dětmi. Proto mě zajímá, jakým způsobem tato interakce v současných rodinách probíhá.

Práce je koncipována do dvou částí, z nichž první část se věnuje teoretickým východiskům a zabývá se tématem rodiny, jež je východiskem společných činností rodičů a dětí, společného času tráveného mezi členy rodiny, vývojovou psychologií dítěte předškolního věku. Tuto kapitolu volím záměrně proto, abychom mohli lépe porozumět dětským potřebám a činnostem v tomto období. Poslední kapitolou v teoretické části je důležitá dětská činnost - hra. Teoretická část je stavěna tak, aby poskytovala podhoubí pro druhou část praktickou, jež obsahuje realizované výzkumné šetření, které je sestavené pomocí dvou hloubkových polostrukturovaných rozhovorů. Tyto rozhovory se snaží podat odpověď na hlavní výzkumnou otázku, jaké jsou společné činnosti rodičů a dětí.

Hlavním cílem této práce je proniknout do uvedené problematiky a v souladu s teoretickým a praktickým rámcem pojmenovat činnosti, které jsou v rodinách chápány jako společné mezi dětmi a rodiči.

TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA

Rodina je považována za základní jednotku společnosti či státu, v níž má dítě možnost se poprvé socializovat. Z rodiny přebírá vzorce chování od svých rodičů, které si ponese v životě a bude je uplatňovat i nadále ve své výchově. Funkční rodina dítěti poskytuje zázemí a lásku, kterou potřebuje pro svůj optimální vývoj, zprostředkovává mu hodnoty společnosti, naplňuje jeho potřeby, učí ho řešit konflikty a v interakci se členy rodiny se dítě poprvé učí sociálním vztahům.

V rodině, jako v prvotní instituci, se kterou se dítě setkává, se ve společné interakci objevují dva modely. Jedním z nich je model sdílení, což má představovat společně trávený čas členů rodiny. Druhým zmíněným je model soukromí, který představuje místo jednotlivce v rodině, kde se nemusí s nikým o nic dělit, kde jsou věci jen jeho atp. MATOUŠEK (1997)

Na sdílení společného prostoru reaguje VÁGNEROVÁ (2005, s. 203,204), která tvrdí, že důležitou funkcí v rodině je právě společné trávení volného času. *„Když děti dosáhnou předškolního věku, rodiče obvykle určí, které místnosti jsou společné a které patří jenom jim, resp. dětem, oddělí teritorium rodičů a dětí.“ „Jistotu rodinného zázemí potvrzuje sdílení každodenního života i výjimečných situací, rodinných rituálů apod., které její členy spojují a jsou zdrojem zážitků, tvořících rodinnou historii, v níž má dítě své nezpochybnitelné místo.“*

Funkce rodiny

LANGMEIER, KREJČÍŘOVÁ (2006) shrnují čtyři hlavní funkce rodiny z nichž na první místo staví funkci reprodukční, která má zajistit plození dalších generací. Jedná se o sexuální pud, jejichž potřeba je partnery naplňována i po vzniku rodiny. Další důležitou funkcí rodiny je hospodářská funkce, která zajišťuje ekonomické hospodaření v rodině, podporuje výrobu, jež je v dnešním světě výrazněji oslabena kvůli spotřebnímu

charakteru společnosti, a proto se z této funkce stává jen jednotka, která zastřešuje finální verzi výroby. MATOUŠEK (1997) se o hospodářské funkci zmiňuje jako o hospodaření rodiny, kdy muž zaopatřuje rodinu a žena se stará o malé děti. V době, kdy jsou děti větší, zaopatřují rodinu a podílejí se na hospodářské funkci oba z rodičů. LANGMEIER, KREJČÍŘOVÁ (2006) popisují další důležitou emocionální funkci, jež je funkcí, kdy rodiče či ostatní členové rodiny, poskytují emoční uspokojení, vytváření klidné emoční atmosféry a emoční vřelosti všem členům rodiny bez jakékoli výjimky. Poslední funkcí je funkce socializační. Při naplňování této funkce rodina poskytuje dítěti vhodné začlenění do společnosti. Z počátku do rodiny a během života do dalších společenských útvarů, jimiž jsou např. vrstevníci v mateřské škole, základní škola atp. MATOUŠEK (1997, s. 9) o této socializační funkci hovoří jako o zdroji stresu pro rodiče, kteří jsou na základě svého zaměstnání už tak dost vytížení. *„Rodiče musí být k dispozici dětem stále, ať unavení či odpočatí, nebo nemocní.“*

GILLERNOVÁ, BURIÁNEK (2001) uvádí ještě funkci rekreační, relaxační a zábavnou, která naplňuje především společné trávení volného času v rodinách formou kulturních akcí, společných výletů, odpočinku, společných her atp. Tato funkce je v současné době ohrožena tzv. dvoukariérovými rodinami, které mají za následek nedostatečné trávení volného času s rodinou. Existují ovšem organizace, které se snaží tuto funkci naplňovat prostřednictvím různých kroužků místo rodičů, což je pro děti v jejich trávení volného času jistě bezpečnější, avšak organizace jim neposkytnou nikdy společné prožívání emocí s rodinou, jež mají velký vliv na vývoj jedince a jeho vtažum k blízkým lidem.

1. 1 Současná česká rodina

HAUSER (2012, s.15) tvrdí, že se lidé v dnešní době více orientují na svou kariéru než na zakládání rodiny. Důsledkem toho je celkově nižší porodnost, uzavírání manželských svazků ve vyšším věku a větší počet nemanželských dětí. Lidé si chtějí nejdříve trochu „užít“, třeba vycestovat, než budou zakládat rodiny. *„Při plánování rodiny se rodiče ohlížejí nejprve na peníze. Kariéra ano, dítě ne: poprvé v dějinách lidstva se děti stávají společenskou menšinou.“* V tomto směru s ním MATOUŠEK (2012, s.36)

souhlasí, jelikož říká, že: „...sňatky a narození dětí jsou nyní u nás odkládány na vhodnější dobu, tj. na dobu, kdy má mladý člověk dokončené vzdělání a alespoň započatou pracovní dráhu.“ To samé tvrdí i HELUS (2004), který dodává, že se jedná zejména o vysokoškolsky vzdělané lidi, kteří když naplní všechny své nároky, kvůli kterým zakládání rodiny odkládali, připadají si už na dítě staří či ho mít nemohou nebo jsou vyčerpáni v práci, tudíž rodinu nikdy nezaloží.

MATOUŠEK (1997, s. 35) o dnešní rodině hovoří: „Současná česká rodina je rodinou zaměstnané ženy.“ Poukazuje tak tím na nový trend, který začal v minulém století zapojovat ženy do pracovního procesu. Nejedná se tak úplně jen o zaměstnání ve smyslu docházky do práce, ale zároveň poukazuje na to, že je žena zaměstnávána i doma. „Žena je u nás přetížena souběžnými požadavky práce a domácnosti.“ MATOUŠEK (1997, s. 35) Poukazuje tak na to, že je žena častěji nespokojena a také proto podává častěji návrh o rozvod než muž. Muži bývají v práci více zapojováni a stále mají ještě lepší platové podmínky než ženy. Od ženy čeká muž podporu v tom, co dělá a žena od muže očekává pomoc s domácností, finanční zabezpečování rodiny, porozumění a sladění.

V dnešní době stoupá počet dětí narozených mimo manželství, jelikož se všeobecně upustilo od manželství, které mezi mladými lidmi ztrácí hodnotu. Spolu s takto narozenými dětmi do roku 2010 stoupala i rozvodovost, která v témže roce dospěla k 50 %. Je ovšem důležité říci, že v dnešní době toto procento kleslo, jelikož ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2017) uvádí 45 % rozvodů k roku 2015.

Dalším znakem dnešní rodiny a doby je spěch. Lidé pořád chvátají do práce, na nákup, domů, rychle udělat úkoly a večeri atp. HAUSER (2012, s. 50) řeší tuto otázku „...jak sladit dítě a kariéru, dítě a koníčky, nebo dítě a partnerství. Kolik času zbývá, pokud odečteme hodiny strávené v práci? A dobu určenou ke spánku a k regeneraci? A čas strávený s partnerem...“ Říká, že se rodiče nedovedou ze svých dětí, kvůli stresu a starostem, naplno radovat. Právě díky nedostatku času, který musí rodiče trávit v práci, aby dostatečně finančně zabezpečili rodinu. Odpovědnost, výchova a starost o děti je přesouvána nejčastěji na jiné osoby. Bývají jimi prarodiče, chůvy nebo volnočasové organizace poskytující zájmové kroužky či výchovně vzdělávací instituce. Rodiče pak mají pocit, že za výchovu jejich dětí zodpovídají právě tyto instituce. „Rostoucí tlak v zaměstnání, zvyšující se požadavky v rámci rodiny a stres, že svůj volný čas neprožijeme

dost „luxusně“, nás nutí přibírat si stále další a další aktivity. Neustále hledáme další možnosti, jak každodenní život zvládnout rychleji a jak dělat najednou ještě víc věcí. Za blahobyť jsme zaplatili nedostatkem času...” HAUSER (2012, s. 45).

Z důvodů vysokých nároků kladených na současnou rodinu, mohou vznikat krize rodiny, které zde ovšem nejsou jen z důvodu uspěchané doby, ale značně se na ní podílí. Kvůli svému pracovnímu začlenění a vytížení, je většinou muž více mimo rodinné působení. Snaží se svou nepřítomnost kompenzovat především dostatečným ekonomickým zajištěním, kterým ale svůj otcovský vzor nemůže nahradit. Další možný vznik krize může být investice do práce např. do podnikání, která je nenávratná a rodina je nezabezpečená a je ohrožena její ekonomická funkce. Další konflikt v dnešní době může nastat, pokud je žena úspěšná v práci a muž se cítí zahanben, jelikož např. nemá takové postavení. Nejčastější problém dvoukariérové rodiny bývá plné zaměstnání rodičů, jež přispívá v menší míře k trávení společného času s dětmi. Tyto problémy mohou vést rodinu k jejímu rozpadu.

1. 2 Socializace v rodině

Socializace je proces, se kterým se dítě za optimálních podmínek setkává poprvé v rodině. Jedná se o začleňování do společnosti na základě interakce mezi lidmi, přičemž se jedinec učí zvládat sociální role, rozvíjí se kognitivní funkce a jeho individualita, afektivní jednání, komunikace nebo sebepoznání. V rodině se nejčastěji setkává poprvé se sociálním učením, respektováním potřeb druhých, učí se kompromisům, uplatňovat a prosazovat své názory, rozvíjí se emoční inteligence, dítě se setkává s hodnotami společnosti apod. Rodiče jsou pro děti vzorem, jemuž se chtějí podobat a na základě aktivního společného trávení času se dítě s rodičem identifikuje a dochází k tzv. nekritickému přijímání názorů svých rodičů, jež je pro děti předškolního věku typické. Aby se dítě naučilo kvalitním vzorcům chování a mohlo se identifikovat s rodičem, nejčastěji stejného pohlaví, je potřeba vytvářet společné aktivity, společné soužití členů rodiny, kteří vedle sebe žijí spolu a nejen paralelně. O vzájemné a nekončící interakci hovoří i MATĚJČEK (2017, s. 23). „*Procvičujeme dětské city v nejrůznějších dětských*

hrách, své rodiče napodobujeme nebo si tvoříme vlastní zásady v odporu k nim, ale vždy jsme s nimi v nějakém vztahu.“

Členové úplné rodiny, jejich role a vztahy

Už děti předškolního věku chápou, že každý člen zaujímá v rodině nějakou roli, která se musí plnit, aby mohla rodina správně fungovat. Děti umí rozlišit dvě roviny první je rodičovská a druhá dětská nebo sourozenecká. Je však pravda, že v rodině se objevují interakce nejen mezi rodiči navzájem a dětmi zvláště, ale interakce, které prostupují všemi členy rodiny. Vztah mezi rodiči udává atmosféru a klima v rodině, ale i to, zda se otec více věnuje dětem. Rodiče se spolupodílejí na výchově a poskytují dětem vřelý citový vztah, ale i pravidla a hranice. Je to autorita, která dává dítěti bezpečí, jistotu a lásku a od které dítě přejímá vzorce chování, jež uplatňuje i ve hře a dále v životě. VÁGNEROVÁ (2005, s. 207) o vztahu rodičů a jejich společné úloze v rodině hovoří: „*V chování matky a otce k dětem bývá zřejmá komplementarita, rodiče se ve svém působení vzájemně doplňují. Tak tomu bývá ve funkčních rodinách.*“ A je to zřejmé na rozdílech v chování a interakci mezi matkou a dítětem na jedné straně a mezi otcem a dítětem na druhé, jelikož rodiče poskytují každý jiné vzorce, hry apod. a plní každý trochu jinou úlohu.

Vztah mezi matkou a dítětem vzniká již v době těhotenství a je závislý na průběhu porodu, jeho intenzitě a poporodním kontaktu tvrdí MATOUŠEK (1997). VÁGNEROVÁ (2005) dodává, že vztah matky a dítěte je specifický. Dítě chápe, že je více matky než otce, jelikož matka ho porodila. Matky s dětmi více komunikují, zaujímají spíše citovou sféru vztahu, jejich hry jsou orientované na domácí prostředí a mají klidnější charakter, většinou se jedná o každodenní plnění povinností s dětmi. Matka zajišťuje dítěti zdroj jistoty, bezpečí a zaujímá ochránářskou a pečovatelskou roli.

Vztah dítěte a otce je pravděpodobně pro jeho pracovní vytížení omezen. VÁGNEROVÁ (2005, s. 207) tvrdí, že: „*Otcové bývají pro děti vzácnější, více s nimi sdílejí aktivity volného času, výlety a hry mimo domov.*“ Podle VÁGNEROVÉ (2005) bývají otcové v interakci s dětmi více direktivnější a vzhledem k jejich větší absenci, mohou výchovu do značné míry přenechávat spíše na matce. Své působení v rodině dokládají

vtipem a humorem, iniciují většinou pohybové a bojovější hry. Jsou méně citově založení a komunikativní než matky, a tak se dítě raději bude svěřovat s problémy matce.

Další interakcí v rodině, při které se děti učí, jsou sourozenecké vztahy, které mají též socializační charakter. Děti spolu vytvářejí tým, jsou si partnery při hře, dokážou kooperovat, ale mohou být i rivaly, pokud potřebují bojovat o pozornost rodičů. VÁGNEROVÁ (2005, s. 208) to vysvětluje takto: *„Sourozenecká rivalita bývá silnější, čím bližší jsou si sourozenci z hlediska věku a vývojové úrovně.“* Mladší sourozenci se od starších učí a vnímají je jako zdroj poznání. Starší se naopak od mladších učí přijmout roli mocenskou, ve které figuruje jako ochránář.

Děti v rodině přejímají také své genderové role, ve kterých jsou vychovávány již od narození a jež jim pomohou v sebepoznání a plnění sociálních rolí v budoucím životě.

V některých rodinách jsou i zvířata považována za členy rodiny, jež přejímají úlohu nejmladšího dítěte. Zvíře lidem pomáhá v interakci mezi lidmi a MATOUŠEK (1997, s. 79) tvrdí, že: *„Rodiny se zvířaty jsou soudržnější.“* Děti, které mají domácí zvíře se učí zodpovědnosti, pečovatelskému, lépe rozumí neverbální komunikaci a mezilidským vztahům. Děti do sedmi let však zvíře berou pouze jako hračku a nedokáží adekvátně naplňovat jeho potřeby.

1. 2. 1 Rodinná výchova

Výchova v rodinách souvisí s mnoha faktory - s osobností rodičů, jejich výchovou, vzděláním, emoční inteligencí a především pracovní vytížeností. MATOUŠEK (1997, s. 37) vidí výchovu v rodinách jako nástroj častého uplatňování odměn, jež není jen pohlazení a pochvala, ale čím dál více hmotné uplácení, peníze a dárky. *Tvrdí „...výchova dětí v našich rodinách je zatím stále autoritářská a ve větší míře, než je vhodné uplatňuje jako odměnu peníze či dárky, resp. tělesné tresty.“*

O negativním materiálním zaměření výchovy hovoří HANŠPACHOVÁ (1997, s. 19) *„Pamatujme, prosím, že si děti nekoupíme prostřednictvím věcí. Nezaplavujme je nadbytečným množstvím kupovaných hraček, k nimž si nemohou vytvářet citový vztah.“*

Nefixujeme jejich citovou mysl na svět věcí, jimiž jsou přesyceny.“ Naopak bychom měli děti vést k pozitivnímu vztahu k přírodě, lidem a zvířatům.

MATOUŠEK (1997) zdůrazňuje důležitost obou rodičů, kteří by se měli podílet na výchově. Zda otec chybí, vnímá to jako špatné pro chlapce především v pubertě stejně jako prof. Matějček, ale je zde riziko i pro děvče, jež může mít kvůli absenci otce v rodině v dospělosti dvojí reakce na muže. Buď k mužům nekriticky přilne anebo je bude odmítat. Mužskou roli může zčásti nahradit dědeček.

2 RODIČ, DÍTĚ A SPOLEČNĚ TRÁVENÝ ČAS

Jsou rodiny, kde rodiče věnují svým dětem více času, zapojují se do společných aktivit, her či vymýšlejí různá překvapení pro druhé. Aktivně spolu prožívají svůj volný čas a tím přispívají k rozvoji osobnosti a mnohdy zlepšují rodinnou atmosféru, která opět vede k lepšímu prospívání jednotlivce. Existují také rodiny, kde jsou rodiče velice pracovně zaneprázdnění, či jiným způsobem indisponovány a s dětmi tolik času netráví. Snaží se jim proto tuto absenci nahradit jiným způsobem. Většinou se jedná o materiální dary, které bohužel společně prožitý čas nikdy dětem nenahradí. Někteří rodiče by se mohli svým dětem věnovat, ale vždy si najdou jinou „důležitější práci“, kvůli které to zrovna nejde.

OPRAVILOVÁ (2016) sděluje, že děti mají čím dál tím méně příležitostí k realizaci volnočasových aktivit s rodiči, kvůli jejich pracovnímu vytížení a málo času. Dodává také, že dnes už není takovou samozřejmostí jako kdysi, že rodiče mohou zastoupit prarodiče, jelikož se zvyšuje věk pro odchod do starobního důchodu. Mnozí se chtějí se věnovat jiným aktivitám, na které neměli v době produktivního věku čas, nebo jim to nedovolí jejich zdravotní stav, či mají disharmonické vztahy v rodině, a tak se s vnoučaty nemohou vídat každý den bez potíží. Děti jsou proto ponechány většinou chůvám, kterých v současné době přibývá i u nás v České republice, nebo například kroužkům, mateřské škole, či jiným výchovně-vzdělávacím institucím, které rodičovskou péči navzdory svému individuálnímu přístupu k dítěti nenahradí.

OPRAVILOVÁ (2016, s. 182) se též domnívá, že rodiny spolu tráví nejvíce času o víkendu, vzhledem k jejich pracovnímu vytížení a tvrdí, že: *„O náplni společného času rozhodují většinou rodiče. Rodiny s dětmi předškolního věku využívají víkendy ke společným výletům, návštěvám příbuzných a známých, sportovním aktivitám, rekreačním pobytům na chalupě, návštěvám kina, ale poměrně často ke společným nákupům a celodennímu pobytu v obchodních centrech.“* O tom, že spolu rodiny zaměstnaných rodičů nejvíce času tráví o víkendu a pár hodin večer souhlasí i MATOUŠEK (1997)

Čas před večeří je podle OPRAVILOVÉ (2016) časem, kdy si děti hrají samy, popřípadě se sourozenci nejčastěji se stavebnicí, či se zaměstnají kreslením nebo využívají digitálních technologií k vyplnění volného času. Rodiče se do jejich spontánních her spíše nezapojují a nijak ho neorganizují.

2. 1 Volný čas

„Volný čas je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život.“ HOFBAUER (2004, s. 13) Jedná se o čas, kdy se nemusíme zabývat povinnostmi a činnosti v tomto čase provádíme s očekáváním, zaujetím a na základě svobodné vůle. Volný čas spolu můžeme trávit dvěma způsoby. Aktivně, kdy jsme s druhým členem v přímé interakci a naše reakce jsou vzájemně doplňované nebo pasivně, přičemž spolu sdílíme jednu místnost, ale víc nekomunikujeme a nijak se do činnosti toho druhého nezapojujeme.

HOFBAUER (2004, s. 61) tvrdí, že o způsobu trávení volného času převážně rozhoduje rodina. Ta na základě svých preferencí, zájmů či povinností udává jakým způsobem si bude jedinec v dalších letech organizovat svůj volný čas. *„Rodina jako inspirátor, podporovatel i realizátor volnočasových aktivit může svoje děti učit k volnému času přistupovat tvůrčím způsobem a vytvářet postoje, které budou ochotny a schopny v budoucnosti uplatňovat i po založení vlastní rodiny.“*

Ke kladnému vztahu a správnému využití volného času podle HOFBAUERA (2004) děti učíme:

- **Nápodobě a reprodukci.** Autor má na mysli sociální učení, kterým spontánně dítěti předáváme základní pozitivní přístup a modely využití volného času při společných aktivitách. (Jedná se o společné hry, domácí zábavy, oslavy, setkávání se s blízkými lidmi, návštěvy kulturních a zábavných míst, rodinné dovolené, pobyty v přírodě.) Pokud tyto aktivity dítě zažívá jen málo či skoro vůbec a spíše se v rodině učí nápodobou nudě, nicnedělání nebo konzumnímu způsobu života, jedná se o nežádoucí sociální učení.

- **Prováděním pravidelných zájmových činností dětí.** Aktivita mohou být individuální nebo společné. A jsou jimi např. aktivity sportovní, umělecké, turistické, zábavné, technické, přírodovědné apod.
- **Citlivým pozorováním a reagováním na potřeby a zájmy dětí.** Jedná se o podporu dětských zájmů, které mohou být různorodé. Každá aktivita dítěte, pokud není nežádoucí z výchovného hlediska, by měla být rodiči podporována už z důvodu rozvoje dětské osobnosti. Při nerespektování dětských tužeb vykonávat určitou činnost, může dojít k ztrátě aktivity a zájmu u dítěte.

Důležitou podmínkou pro plnění těchto funkcí je dostatek času, který věnují rodiče svým dětem. V současné době podle HOFBAUERA (2004) tuto podmínku splňuje stále méně rodin, z důvodu velké zaměstnanosti obou rodičů.

„Volný čas má ve vztahu k jedinci funkci relaxační, rekreační a rozvojovou. Vhodně využitý volný čas dítěte má vliv na formování jeho osobnosti. Vzhledem k malým zkušenostem neumí si často dítě svůj volný čas vhodně naplánovat a tady je řada na rodičích, aby dítěti s vhodným trávením jeho volného času pomohli, a přitom v rozumné míře akceptovali jeho požadavky.“ JÍRA (1997, s. 10)

Zájmové kroužky

Zájmové kroužky neslouží jen k efektivnímu vyplnění volného času dětí, ale socializují dítě ve vrstevnické skupině, která je spojuje stejným zájmem, a tudíž může docházet k utužování sociálních vztahů mezi dětmi, při kterém získávají důležitý pocit sounáležitosti. Učí se zde také spolupráci a dalším nezbytně nutným dovednostem a schopnostem ze společného zájmu.

Existují také kroužky, které svou pozornost zaměřují na děti a jejich rodiče. Jelikož jsou záměrně koncipované pro tyto dvě skupiny, využívají jejich volný čas ke společným aktivitám, které zkvalitňují vztahy mezi účastníky. HOFBAUER (2004) se k tomuto tématu vyjadřuje tak, že mateřské školy čím dál více nabízejí příležitostné aktivity nejen pro dětskou činnost ve volném čase, ale i pro jejich rodiče a někdy se tyto aktivity mohou stát pravidelnými. Mezi tyto činnosti uvádí tělovýchovné aktivity, které jsou většinou

organizovány o víkendech, výtvarné, dramatické, hudební činnosti, či kroužky dovedných rukou apod.

Tyto aktivity mohou provozovat DDM, ZUŠ, ZŠ nebo mateřské školy, které běžně pořádají zájmové kroužky a různá tvoření pro rodiče s dětmi. I když podle OPRAVILOVÉ (2016) se kroužky v mateřských školách v současné době redukuje až ruší, kvůli narušování programu a chodu MŠ.

Výzkum současného dítěte navštěvujícího mateřskou školu, který popsala OPRAVILOVÁ (2016), zkoumá trávení volného času rodin s dětmi a činnosti, kterými se děti nejvíce zabývají, ukazuje, že již děti v předškolním věku dochází do zájmových kroužků a navštěvují podobné aktivity. Ukázalo se, že přibližně velká část rodičů své děti zaměstnává zájmovými kroužky jednou až dvakrát týdně. Oproti tomu menší část rodičů zájmové kroužky nevyužívá vůbec a přibližně stejně malá část rodičů tyto kroužky využívá plně v jejich rozsahu. Tyto děti pak musí být přehlcneny a může u nich nastat spousta patologických jevů na základě stálého navštěvování zájmových kroužků. K přehlčení dětí zájmovými kroužky OPRAVILOVÁ (2016, s.160) dodává: *„Ukázalo se, že některé předškolní děti mají týdně až pět zájmových kroužků a v jednom dni absolvují dopoledne zájmový kroužek v mateřské škole, odpoledne sportovní trénink a večer ještě hudební nauku.“*

Nejčastěji navštěvované kroužky jsou podle OPRAVILOVÉ (2016) výuka anglického jazyka, keramické a sportovní kroužky. K méně navštěvovaným patří např. modelářství, rybářství, karate, judo, šachy, jízda na koni, skaut a mažoretky. Mezi nejoblíbenější patří hra na zobcovou flétnu, sborový zpěv, výtvarné a dramatické kroužky.

2. 2 Společné činnosti

Činností se rozumí určitá přirozená aktivita člověka. Mezi základní lidské činnosti řadíme hru, učení a práci. *„Společnou činnost z hlediska jejího významu pro edukační procesy a vztahy chápeme jako aktivitu realizovanou dvěma nebo více jedinci ve vzájemném kontaktu, ve vzájemné interakci a respektujeme přitom, že vykazuje jiná*

specifika při realizaci ve vrstevnických vztazích, jiná pro společné činnosti dospělých a dětí, odlišná pro jedinečnou interakci rodičů a dětí.“ GILLERNOVÁ (2009, s. 336) popisuje společné činnosti, jako typ lidského fungování, které v sobě nese dvě navzájem se ovlivňující složky. Věcnou a sociální. Věcná složka je chápána jako obsah společných činností a složka sociální vyjadřuje sociální interakci, osobnostní podmínky pro plnění činností a množství podnětů.

„Společné činnosti rodičů a dětí vyplývají z přirozeného chování rodiny, z jejího životního stylu, společensko-ekonomického zařazení apod.“ GILLERNOVÁ (2009, s. 337). Důležitými podmínkami, které souvisí s realizací a obsahem společných aktivit je vývojová úroveň dítěte, podle níž se společné aktivity vytvářejí. Další podmínkou je citové klima rodiny, dostatek času, ekonomická úroveň, osobnostní preference a záliby rodičů. Způsob trávení společného času ovlivňuje také vzdělání rodičů.

„Když budete dítěti věnovat plnou pozornost, je to důkaz, že o dítě máte zájem, že je pro vás důležité a že s ním rádi trávíte svůj čas.“ CHAPMAN (2002, s. 129)

Dělení společných činností podle obsahu: GILLERNOVÁ (2009)

- Podle zájmů rodičů a dětí mohou představovat různé sportovní aktivity, hudební, společné docházení na cvičení pro rodiče s dětmi, tvoření a manuální činnosti, turistika, výlety či společné rozhovory.
- Zábavné činnosti jsou například kulturní akce, oslavy, vyprávění vtipů apod.
- Společné hry¹ mezi něž se mohou řadit spontánní hry rodičů a dětí nebo didaktické hry, či stolní.
- Odpočinkové a relaxační činnosti mohou zahrnovat společnou dovolenou, sledování televize, či čtení nebo poslech pohádek. Může to být také činnost v níž si lidé navzájem projevují svoji lásku dotykem.
- Aktivity a povinnosti související s domácností. Jedná se o činnosti, které se provozují z důvodů, jež zajišťují chod domácnosti a zahrnují tak povinnosti jednotlivých členů

¹ Společné hry rodičů a dětí jsou podrobněji popsány v kapitole 4 Hra.

rodiny. Jedná se například o společné nákupy, ranní vypravování do školky a do práce, společné vaření a starání se o domácnost.

MATOUŠEK (1997, s. 78) říká, že důležitou složkou ve společném trávení volného času v rodině je vymezení času a prostoru. „*Příležitost ke společným činnostem musí mít také svoje místo: je jím zejména jídelní stůl, obývací kout či místnost, dílna apod.*“

Mezi členy rodiny se dá volný čas využívat ke společným rituálům, výletům či zájmovým kroužkům, které slouží nejen pro děti, ale mohou se jich zúčastnit i rodiče. Existují organizace, které cíleně pořádají aktivity zaměřené pro rodiče s dětmi. Jedná se o různé druhy táborů pro rodiče s dětmi, které jsou určeny převážně pro děti od kojeneckého věku, předškolního a mladšího školního věku. Na těchto táborech je organizovaný program tak, aby vyhovoval oběma skupinám – rodičům a dětem. I mateřské školy nabízejí pro lepší spolupráci s rodiči různorodou nabídku společných činností určenou pro rodiče s dětmi, jež vychází ze základních principů uvedených v RVP PV (2017, s. 34) „*Rodiče mají možnost podílet se na dění v mateřské škole, účastnit se různých programů, podle svého zájmu zde vstupovat do her svých dětí.* „

Činnosti předškolního dítěte

Výběr činností jednotlivce ovlivňují jeho záliby, zájmy, momentální naladění, a především vývojová úroveň dítěte. V předškolním věku se jedná zvláště o hru, která se prolíná do všech činností dítěte, a tak lze tvrdit, že pokud dítě vykonává nějakou pracovní činnost, bere ji jako hru. Hru na dospělého. Skrze hru dítě uklízí, pomáhá s vařením, nebo v dílně. Tyto práce podle ŘÍČANA (1989) souvisí s vývojem obratnosti dítěte, jež se tímto učí smyslu pro povinnosti.

Podle MONTESSORI (2017, s. 90) dítě v předškolním věku rádo pracuje a samo si práci vyhledává, chce objevovat svět a rádo zkoumá nové věci. „*V pozdějším věku děti totiž začínou ztrácet zájem o přesné provádění jednotlivých činností.*“ Proto bychom měli tuto vnitřní motivaci dítěte podporovat a nabízet mu dostatečné množství podnětů, jež všestranně rozvíjí jeho osobnost a které popsali v základních lidských potřebách LANGMEIER, MATĚJČEK (1968), kde uvedli potřebu **O dostatečném množství, proměnlivosti a modality podnětů**, které na dítě působí. Nabízíme dětem přiměřené

množství podnětů, tak aby je mohly kvalitně zpracovat a obohacovaly je. Činnosti a jejich náročnost by proto měly odpovídat věku dítěte a podle RVP PV (2017) by měly vycházet z jejich zájmů.

Co přináší společná interakce

Při realizaci společných aktivit dospělých s dětmi vznikají kladné vztahy mezi účastníky a dochází spontánně k sociálnímu učení v klidném, známém a bezpečném prostředí. Můžeme tedy tvrdit, že společné činnosti mají edukativní a výchovný charakter. Sdílení společných aktivit v dětech vyvolává pocit bezpečí a pocit sounáležitosti, což kladně působí na dětskou psychiku. KOLAŘÍKOVÁ, NĚMEC (2017) poukazují, že způsob trávení volného času významně ovlivňuje jedince z hlediska fyzického zdraví, vnímání životní pohody a odbourávání stresu.

2. 3 Rodinné rituály

Rodinné rituály vznikají společnou stále opakující se činností, při které se účastníci aktivně socializují, vzájemně interagují, sbližují se, poznávají atd. Při dodržování určitých rodinných rituálů vzniká řád a naplnění psychických potřeb jedinců. Aby mohly rituály probíhat, musí se dodržovat určitá pravidla, která se v rodině zavedou. Mezi tyto rituály můžeme zařadit například:

Probouzení dětí a ranní rutina se může během týdne lišit, z důvodu pracovních dnů a víkendového vyspávání. Je ale dobré, když se zachovává určitý styl probouzení. Laskavé pohlázení, úsměv a vlídné slovo dítěti pomůže lépe vkročit do nového dne. „*Vstávání je pro mnoho dětí velkým stresem a jen naše náruč to může zmírnit.*“ PEKAŘOVÁ (2006, s. 42) Zahrnuje to také ranní vypravování do školky, snídání, oblékání, hygienické návyky, česání vlasů apod.

Společné povídání učí vzájemnému naslouchání a diskuzi mezi partnery, rozšíření slovní zásoby, udržení očního kontaktu apod. Provozuje se běžně, ale je dobré, když má i svůj čas a prostor, kdy víme, že jsme tu jeden pro druhého a opravdu nás zajímá, co se

dnes dělo, co se nám v noci zdálo apod. Záleží na způsobu a tónu hlasu. Diskuze by neměly být dlouhé a neměly by připomínat výslech.

Večerníček se řadí mezi každodenní rituály, kdy pomáhá dětem překlenout hranici dne a večera. A zdaleka neslouží jen pro děti tvrdí PEKAŘOVÁ (2006, s. 45) „*Večerníček není jen pro dítě. Vidět a potom o tom nemluvit, nebo to s někým nekreslit a nevyrábět, to je jako jít do divadla a ihned spěchat spát.*“ K Večerníčku hovoří i OPLETALOVÁ (2016), která tvrdí, že v dnešní době se děti na Večerníček dívají převážně bez rodičů.

Pohádky před spaním mohou být vyprávěné od rodičů, či prarodičů, kde mají rády děti především humorné zážitky z dětství dospělých, či kde vystupují děti samy jako hrdinové. „*Děti skoro bez výjimky mají rády vyprávění o dětství svých rodičů.*“ MATĚJČEK (2017, s. 142). Vyprávění nesmí mít však káravý charakter o tom, jak byli rodiče ukáznění, jelikož to není pro děti zajímavé. Uplatňují se také pohádky čtené rodiči dětem, posléze může číst dítě rodičům a sourozencům. V současné době se uplatňují i audionahrávky na CD či DVD. Nebo se mohou zpívat ukolébavky.

Podle MATOUŠKA (1997) existují další rituály ve formě oslav narozenin, svátků či jiných sdružovacích akcí s širší rodinou, společné stolování či sexualita rodičů.

2. 4 Média, digitální technologie a jejich role v rodině

Je žádoucí, aby rodič měl povědomí o hrách a aplikacích na tabletech, smartphonech či jiných digitálních prostředcích, se kterými se dítě setkává už od narození. Dále by měl mít také povědomí o obsahu např. pohádek s nimiž se dítě dostává do kontaktu. Tato negativní stránka by měla být kompenzována společnými aktivitami rodičů a dětí, aby nedocházelo k nežádoucímu a neefektivně využitému trávení volného času v rodinách. Čím dál častěji setkáváme s tím, že děti sledují nevhodný obsah v médiích, který není pro děti předškolního věku určený. Bylo by dobré, aby rodiče věděli o dětských zájmech a aktivitách a aby si s nimi o nevhodnosti dokázali efektivně promluvit. OPRAVILOVÁ (2016)

3 VÝVOJOVÁ SPECIFIKA PŘEDŠKOLNÍHO OBDOBÍ

Z důvodu správných věkově kompatibilních činností předškolního dítěte, je důležité znát jeho vývojovou úroveň. Předškolní období bývá definované jako věk hry, fantazie a magičnosti, jež souvisí s celkovým vývojem osobnosti. Tento věk je označován mezi 3. a 6. někdy i 7. rokem života dítěte. Horní mezník bývá uváděn nástupem do školy a může se lišit podle vývojové úrovně dítěte, jeho zralosti a připravenosti na školu. Během tohoto stadia dochází k náhlým změnám v osobnosti dítěte.

Co se dítě v předškolním období učí

Předškolní dítě se v tomto období naučí dovednostem především v samoobsluze a schopnostem v sociální interakci, např. zvládá kreativně řešit problémy na základní bázi a tím se stává samostatnější. Během předškolního období se učí správné komunikaci a socializaci v širší skupině, než jí byla do této doby především rodina. Dále také rozvíjí své kognitivní schopnosti a motoriku.

V předškolním období dítě dále po období batolete rozvíjí svoji **obratnost**, která mu umožňuje zvládat těžší koordinační pohyby a větší samostatnost. Odráží se to především v samoobsluze dítěte.

Ve vývoji **kognitivních funkcí** jsou děti předškolního věku podle PIAGETA (2000) na úrovni Názorného a intuitivního myšlení, které jak popsala VÁGNEROVÁ (2005) nerespektuje zákonitosti logiky, je nepřesné a dítě ulpívá na jasně viditelných znacích, což nazývá centrací v myšlení. VÁGNEROVÁ (2005) též uvádí další znaky myšlení předškolního dítěte, mezi které patří egocentrismus, který zkresluje informace podle svého mínění, jež je to nejsprávnější. Mezi další znaky zahrnuje fenomenismus a presentismus. Záleží na vnějších znacích zkušenosti, které dítěti pomáhají pochopit svět. Dále se zde objevuje důležitá magičnost v myšlení, která přispívá ke zkreslování informací a společně s velkou mírou fantazie v myšlení k dětské konfabulaci. Dalším důležitým znakem je antropomorfismus, který děti využívají především ve hrách a absolutismus, jehož pomocí dítě ignoruje nežádoucí informace, které by mu narušily jeho chápání. Dětská pozornost nelze v tomto věku rozdělit a její rozptyl bývá 10-20 min.

Dětské myšlení je nekoordinované, útržkovité a nepropojené. ŘÍČAN (2004, s. 122) do rozumového vývoje řadí kromě matematických operací i další složku, která s ním úzce souvisí a která rozvíjí dětskou inteligenci. Je jí vývoj řeči. *„Když s dítětem hodně mluvíme, čteme mu pohádky, odpovídáme na jeho nekonečné otázky, bude v šesti letech schopno užívat dvou a půl tisíce slov a rozumět bude - více nebo méně dokonale - dalším tisícům slov.“*

HELUS (2004, s. 205) popsal **vývoj morálního uvažování** dítěte předškolního věku. *„Ví“, co je správné, co je chvályhodné a co trestuhodné, na co má být hrdé a co je špatné, za co by se mělo stydět.“* V tomto období vzniká svědomí a chuť dodržovat pravidla. ŘÍČAN (2004) doplňuje tuto proměnlivost v předškolním období, jako schopnost, kdy dítě za své nežádoucí chování pociťuje pocity viny, jež se projevují varováním jakéhosi vnitřního hlasu, podle kterého se formuje morálka dítěte. Dále tvrdí, že svědomí předškolního jedince je heteronomní, což znamená, že hranice a správnost či špatnost činů určuje především autorita.

VÁGNEROVÁ (2005) uvádí, že se v předškolním věku vyvíjí **emoční inteligence**. Dítě chápe jednoduchý vtip, jež bývá nejčastěji spojován s opakováním zakázaných slov. *„Rádo vypráví vtipy, baví a rozesmává ostatní.“* ALLEN, MAROTZ (2002, s. 120) Jeho citové ladění bývá spíše pozitivní a do značné míry dokáže ovládat své emoce, přičemž se učí emoce i pojmenovávat a rozlišovat ty kladné od záporných.

4 HRA

4. 1 Obecná charakteristika hry

Hra patří mezi tři základní lidské činnosti, jimiž chápeme hru, učení a práci, přičemž všechny tři složky spolu úzce souvisí a mnohdy se v praxi prolínají. „*Dítě pracuje a tvoří hrou a ve hře. To je zcela převládající a spontánní činnost předškolního věku. Dítě, které si nehraje je svým způsobem nedětské a zvláštní. Srovnáme-li však hru pětiletého nebo šestiletého dítěte s hrou batolat, vidíme pozoruhodný rozdíl jak v tematice, tak v dramatičnosti.*“ MATĚJČEK (2017, s. 133-134)

4. 2 Dělení her

Podle vývojových stupňů

Společná interakce a jakási hra vzniká již velmi brzo v ranném dětství, kde se jedná spíše o fixaci sociálních reakcí na okolí, ale tato reakce se vyvíjí a postupně roste, až je dítě připravené si hrát. V kojeneckém a batolecím období jsou pro dítě důležité tzv. sociální hry s dospělým. Jedná se o různé rytmizace, hry s básničkami, společné zpívání, společně rytmicko-pohybové hry, hry na tělo a s tělem apod.

Nejprve si hraje na bázi **samostatné hry**, kdy převládají manipulační hry, které mohou přetrvávat do dospělosti. Např. záliba v modelářství. SVOBODOVÁ (2010)

Následuje **paralelní hra**, jež je dítě zařazené do skupiny ostatních dětí, ale nikterak s nimi neinteraguje a stále si hraje samo. Jedná se o začátek předškolního období, kdy dítě ještě ve hře nespolupracuje.

Dalším vývojovým mezníkem hry je **hra sdružující**, při které jsou děti v kontaktu, komunikují spolu, ale každé si hraje podle svého.

Předškolní období končí vývojově **hrou kooperativní**, děti si samy organizují hru, domlouvají se na pravidlech a spolupracují. Zapojují do ní své zkušenosti, které doplní fantazií. Často využívají magičnost a kouzla, či blízká a aktuální témata.

Podle psychologicko-pedagogického hlediska

Hry se podle OPRAVILOVÉ (2016) dají dělit následujícími způsoby:

Podle schopností, které rozvíjejí jsou hry např. smyslové, intelektuální, pohybové ..

Podle typů činností na hry dramatizující, námětové, konstruktivní, fiktivní

Podle místa na exteriérové a interiérové, vodní

Podle počtu hráčů na individuální, párové, skupinové, hromadné

Podle věku kojenecké, hry batolat, předškoláků...

Podle pohlaví dívčí, chlapecké

KOHOUTEK (2014) uvádí, že v předškolním období patří k nejoblíbenějším hry pohybové a námětové. K častým hrám této skupiny uvádí hry konstruktivní, jež představují hry z kostek, písku, ale i výtvarné hry.

4. 3 Základní znaky her

SVOBODOVÁ (2010) Popisuje důraz na průběh hry, nikoli konec. Hra musí být chápána jako svobodná volba jedince tuto činnost vykonávat. Odehrává se v určitém vymezeném časoprostoru, který mohou doplňovat běžné denní činnosti. Nepřináší žádné materiální produkty, ale obohacuje nás o zkušenosti. Je nevyzpytatelná, což značí, že nikdy dopředu nevíme, jak se bude dále vyvíjet. Uznává pravidla, která udávají hráči mezi sebou, nebo dodržují již předepsaná. Hra se děje jen jako, tzn. není opravdová, ale fiktivní, avšak děti ji mohou prožívat zcela reálně a díky různým motivům a špatnému vedení lze dojít ke strachům či úzkostným pocitům.

4. 4 Rozvoj osobnosti pomocí her

„...hra by měla být hlavní náplní doby, kterou dítě v rodině i v mateřské škole tráví, protože je nezbytnou podmínkou a předpokladem budoucího rozvoje.“ OPRAVILOVÁ (2016, s. 85)

Hra podporuje sociální učení. V hrách si děti přehrávají dosavadní zkušenosti ze života dětí i dospělých, a tak se připravují na budoucí život, který je čeká. VÁGNEROVÁ (2005) lze ji využít jako diagnostický prostředek, jelikož se v ní odráží temperament dítěte, který se projevuje v chování a prožívání a také běžné denní zkušenosti z dětského života, které si ve hře upevňuje. K sociálnímu učení, konkrétně dovednosti sdílení prostoru, hraček, nebo k získávání pocitu sounáležitosti ve skupině dětí mezi sebou MATĚJČEK (2017, s.138) uvádí. *„Hrát si s druhými dětmi, to není jen zábava a jakési naplnění volného času, kterého má dítě ostatně habaděj. Hrát si s druhými dětmi znamená dělit se s nimi o čas, o místo, o hračky, o myšlenky a plány a samozřejmě i o radost ze společného „díla“.“*

O tom, jak je úzce spjatá hra, učení a práce a kterak dítě získává potřebné zkušenosti v procesu sociálního učení hovoří MATĚJČEK (2017, s. 141) *„...dětská hra na pomáhání mamince v kuchyni nebo dědečkovi při práci v domácí dílně a nebo jakákoliv „spolupráce“ je jednou z nejoblíbenějších a také výchovně nejužitečnějších forem hraní.“* Ukazuje tak na to, že i důležité povinnosti v domácnosti se dají pojmut jako hra, která bude dítě bavit, jelikož je to hra na dospělé, která děti fascinuje. Pokud budeme těmito povinnostem učit děti přistupovat jako ke hře, můžeme se těšit na pozitivní zpětnou vazbu a přístup dětí k práci.

MATĚJČEK (2017) říká, že hra u dítěte rozvíjí hrubou a jemnou motoriku, smyslovou percepci, orientaci v prostoru, řeč, myšlení, poznávací procesy a napomáhá k pozitivnímu citovému ladění jedince.

Podle SVOBODOVÉ (2010) a OPRAVILOVÉ (2016) hra dítěti přináší zkušenosti, odreagování, uspokojení potřeb, zábavu, potěšení, citové uspokojení, napomáhá navazovat sociální kontakty, přirozené řešení konfliktů, uvolňuje napětí a jejím prostřednictvím se dítě učí poznávat svět.

Důležité podmínky pro hru zahrnují bezpečné prostředí a dostatek času na její realizování. „*Pokud uznáváme, že právem dítěte je prožít plně dobu předškolního dětství, měli bychom mu přednostně dopřát přirozené podmínky i čas...*“ OPRAVILOVÁ (2016, s. 87)

4. 5 Hra rodiče s dítětem

Ačkoli patří hra mezi základní lidské činnosti, nejvíce se tato činnost objevuje v předškolním věku dítěte. „*Pro dítě předškolního věku je hra tou nejpřirozenější a nejčastější aktivitou.*“ SVOBODOVÁ (2010, s. 98). Rodiče na hry nemají pro svou důležitou činnost – práci, čas. MATĚJČEK (2017) hovoří o tom, že pokud se mají děti v rodině cítit přijímány, je důležité si s nimi jako rodič hrát a hru sdílet jako společnou činnost. Při takovém sdílení vznikají na obou stranách libé pocity a krásné vzpomínky, což je důležité pro rodinné klima. Dítě se také učí komunikaci, spolupráci a získává pocit sounáležitosti. Pokud se dítěti her od rodičů nedostává a nedostává se mu ani jejich pozornosti, změní své chování, které pozornost rodičů zajistí.

Proto je dobré v dětských hrách znovuobjevovat své dětské stránky a s dětmi jejich hry sdílet. Tato role rodiče, která se může chovat jako pozorovatel, iniciátor, vedoucí hry či hráč má však ve hře s dětmi nějaká pravidla. Rodiče by měli respektovat všechny zákonitosti her, a především úroveň dětského vývoje a jeho hry. Rodiče by si také při společném hraní měli dát pozor na nucení dětí do her, přílišnou organizovanost a jejich manipulaci při výběru hry. Rodiče by si měli uvědomit, že „*...kvalita hry nezávisí na dobrém úmyslu dospělého, ale na tom, jak aktivně se v ní může dítě samo projevit.*“ OPRAVILOVÁ (2016, s. 88) V poslední bodě by si měli rodiče dát pozor na přehnaně výchovná varování, které do her mohou vnášet jako poučení, jež děti ve hrách nevyhledávají.

HANŠPACHOVÁ (1997) zdůrazňuje, jak moc jsou důležité duševní dispozice matky v první společné interakci. Jestliže není matka pro svou roli dostatečně připravena, nastávají problémy nejen v každodenní interakci s dítětem, ale i ve společně zaměřených hrách. Důležitou schopností je především empatie a s ní související

adekvátní uspokojování dětských potřeb ze strany matky. Pokud není rodič v tomto směru dostatečně vybaven, dopouští se při interakci chyb, které mohou mít nepříznivý vliv na vývoj jedince. Není proto žádoucí, jestliže matka aktivně a neustále podněcuje své dítě s neuspokojenými potřebami do společné hry. Či naopak pokud disponuje malou mírou empatie a intuitivně nevnímá podněty, které dítě vysílá ke společným hrám. Společná interakce, jež předurčuje první sociální hry a vzniká již od okamžiku prenatalního vývoje, je velmi důležitou podmínkou pro vývoj jedince. HANŠPACHOVÁ (1997, s. 17) ukazuje na důležitost společné interakce v ranném dětství: „...*děti, které v raných etapách života nezažily dostatek láskyplného hraní s matkou, trpí nejen v dětství, ale obvykle i v dospělosti citovou podvýživou.*“

Společné hry především matek s dětmi rozděluje HANŠPACHOVÁ (1997) do následujících kategorií:

- Říkadla s pohybem, která jsou zaměřená na různé části těla
- Ukolébavky
- Domácí sportovní hry, např. kuželky
- Společné vaření, hra se zde úzce prolíná s prací
- Tvoření z papíru, jedná se o kreativní skládání, modelování, výtvarné činnosti
- Hry v přírodě, na písku, hry s přírodninami
- Hry se světlem a stínem, např. promítání, stínové divadlo
- Hry s vodou a ve vodě, např. bublifuk, experimenty s pěnou apod.

PRAKTICKÁ ČÁST

Kvalitativní výzkum

Téma: Společné činnosti rodičů a dětí

Výzkumný problém: Jakým způsobem tráví současné české rodiny svůj společný čas?

1 CÍL VÝZKUMU A VÝZKUMNÁ OTÁZKA

Cílem kvalitativního výzkumného šetření je deskripce problematiky trávení společného času v českých rodinách a zjištění, jakým způsobem rodiče tráví společný čas s dětmi, jaké mají rádi společné aktivity a jak vypadá společná interakce. Snažila jsem se, co nejhlouběji proniknout a pochopit chod, vzájemné vztahy a společné činnosti v konkrétních rodinách.

Výzkumná otázka: Jaké jsou společné činnosti rodičů a dětí?

2 VÝZKUMNÝ SOUBOR

Tento soubor tvoří celkem dva respondenti, kteří byli vybráni na základě kritéria soustavné výchovy a rodinné péče alespoň jednoho předškolního dítěte. Také na základě mých možností, jež mi usnadňovaly komunikaci s rodiči. Dalším kritériem při výběru participantů byla spolupráce a ochota zúčastnit se výzkumu. Výzkumný soubor tvoří dvě respondentky, jimiž v tomto případě byly matky, které jsou zaměstnané na plný pracovní úvazek a jejich děti předškolního věku navštěvují mateřskou školu. Soubor byl sestaven záměrnou selektivní metodou. Dále jsem se snažila, aby výběr výzkumného souboru byl co nejpestřejší, i když jsem si zvolila jen dvě respondentky, z důvodu hloubkového proniknutí do daného problému, chtěla jsem poukázat na činnosti v rodině s dvěma dětmi předškolního období a aktivity s jedním předškolním dítětem, které má staršího sourozence. Také jsem vyhledávala u respondentů odlišnost z hlediska úplnosti rodin, jež může mít podle poznatků v teoretické části vliv na způsob trávení společného času. Další kritérium představuje odlišnost v úrovni vzdělání respondentek, které s tímto tématem také souvisí.

2. 1 Rodinná anamnéza respondentů

Rozhovor s paní P.

Věk: 33

Vzdělání: Středoškolské s maturitou, obor Mezinárodní korespondence, absolvovala v Německu

Zaměstnání: Vedoucí projektu, Hutchinson s.r.o (výrobní závod)

Bydliště: Předměstí, dům

Počet předškolních dětí: dvě (dvojčata)

Věk dětí: 4, 5 let

Pohlaví dětí: chlapci

Rodičovství bylo pro nesezdaný pár neplánované, ale příjemné zjištění, jelikož jak sama matka uvádí: „*Tikaly mi už hodiny, tak jsem měla radost z toho, že jsem těhotná, ale to že tam byli dva, tak na to jsem si musela zvyknout.*“

Matka žije s dětmi v domě. Po domácím násilí se od přítele odstěhovala před třemi lety. Děti mají podle matky otce nerady, jelikož na něho nejsou zvyklé. Navštěvují ho podle soudního rozhodnutí pravidelně jeden víkend za dva týdny. Také by měl mít děti v péči otec každý týden ve čtvrtek na noc, ale po dohodě se s matkou domluvili, že děti bude vozit na sportovní kroužek v hokeji každé pondělí a úterý. Podle matky je tato doba, kdy tráví otec s dětmi čas omezena přibližně na hodinu týdně. Ona sama má nyní s bývalým přítelem vztah lepší, jak tvrdí: „*Ted' už se dokážeme normálně bavit, ale dřív to bylo horší, protože vyvolával nepokoje a hádky. Ted' už je to celkem dobrý. Dokážeme si předat v klidu děti a věci a nepohádáme se.*“ „*Kvůli dětem se s ním snažím být za dobře.*“ Ve společné domácnosti žije se svými dvěma dětmi, novým přítelem, jejichž vztah trvá tři měsíce a jeho sedmiletou dcerou z prvního manželství, která je ve střídavé péči. Dcera s chlapci vychází podle matky dobře, ale chlapci s ní hůř. Z počátku jí odstrkovali a nechtěli s ní komunikovat, ale nyní je to lepší a společně si začínají hrát. Podle matky se její přítel k dětem chová hezky a je na ně hodný. Děti toho proto využívají a v přítomnosti matky jejího přítele nerespektují a neposlouchají.

Rozhovor s paní K.

Věk: 36

Vzdělání: Vysokoškolské, Fakulta tělesné výchovy a sportu, obor Fyzioterapie ukončené magisterské studium, Karlova univerzita, Praha, postgraduální studium Kinatropologie

Zaměstnání: Fakultní nemocnice Motol jako fyzioterapeut

Bydliště: Praha, sídliště

Rodinný stav: Vdaná od roku 2009

Počet dětí: 2

Věk dětí: 5, 7

Pohlaví předškolního dítěte: chlapec

Těhotenství prvního dítěte bylo plánované. U druhého, jak říká matka: *„Nebyl úplně plánovaným dítětem, ale myslím, že to byla spíš otázka času jako třeba půl roku, rok, kdybychom stejně další dítě chtěli.“* Při obou těhotenstvích se rodiče na děti těšili a byli moc rádi.

Rodina žije ve společné domácnosti v panelovém domě v Praze. Předškolní dítě navštěvuje zdejší MŠ situovanou na sídlišti, kde rodina žije. O dva roky starší dcera chodí do první třídy. Oba rodiče jsou zaměstnaní na plný úvazek a v Praze nevyrůstali, z čehož se poměrně odvíjí i jejich způsob trávení volného času mimo Prahu. Mezi společné zájmy rodičů patří sport.

Program v rodině se podle matky více přizpůsobuje starší dceři. *„... akorát se dost přizpůsobujeme tomu programu staršího dítěte. To znamená dceři. Málokdy vyhovíme tomu mladšímu dítěti.“* A matka sama udává, že má bližší vztah se synem než dcerou a oproti tomu její manžel naopak se starší dcerou.

3 POUŽITÁ VÝZKUMNÁ METODA

Pro kvalitativní výzkumný projekt realizovaný v praktické části této bakalářské práce byla ke sběru dat použita metoda hloubkového polostrukturovaného rozhovoru vedeného individuální formou. Hloubkový rozhovor je podle ŠVAŘÍČKA (2007) nejpoužívanější metodou realizovanou v kvalitativním výzkumu. Jedná se o důkladné proniknutí do dané problematiky za procesu kladení otevřených otázek respondentům. Tato metoda byla zvolena záměrně z důvodu pestrosti výpovědí, kvality a hloubky rozhovorů, které důkladně umožňují chápat dané téma a podstatu věcí, a při níž lze na problematiku nahlížet z různých perspektiv. V rozhovorech byly záměrně kladeny otevřené otázky, z důvodu podněcování spontánního vyprávění respondenta v rozhovoru, který uvádí ŠVAŘÍČEK (2007).

Oba rozhovory byly realizované v únoru roku 2018 a pro komfort respondentů, v prostředí jim blízkém či v prostředí, kde se cítí dobře. Rozhovory trvaly v rozmezí 45 - 60 min a byly zaznamenávány na diktafon. Vedení rozhovorů bylo z mého pohledu příjemné, ačkoliv jsem měla obavy, že se na něco zapomenu v průběhu zeptat. Pro tento účel jsem se s respondenty dohodla na případné další spolupráci ve formě položení doplňujících otázek, které by vedly k ujasnění problému. Také se mi při vedení rozhovorů často stávalo, že se respondentky nevyjádřily zcela přesně, a tak jsem musela volit metodu dodatečného dotazování, což k druhu tohoto výzkumu patří.

4 REALIZACE VÝZKUMU

Respondentky jsem před výzkumem osobně neznala, ale na doporučení své rodiny jsem je kontaktovala za účelem realizovat společný rozhovor. Obě byly obeznámeny s tématem rozhovorů i jejich účelem předem a se společným osobním setkáním nebyl žádný problém. Má úvodní věta před rozhovory zněla: *„Jsem studentka Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a studuji obor Učitelství pro mateřské školy. Ráda bych se s Vámi teď bavila o tématu Společných činností rodičů a dětí, jež je téma mé bakalářské práce.“*

Fáze realizace výzkumu

Realizace výzkumu obsahovala několik částí. První z nich je charakterizována jako výběr výzkumného souboru. Druhá část představovala přípravu na rozhovor v podobě okruhů či jakýchsi hlavních otázek, vycházejících z teoretické části, jež doprovázely doplňující otázky. V průběhu rozhovorů byly tyto otázky vysvětlovány a obohacovány o další výpovědi respondentek.

Otázky k rozhovorům byly sestavené pomocí následujících okruhů, které se zároveň snažily najít odpovědi na hlavní výzkumnou otázku. Tyto okruhy napomáhají se hlouběji ponořit do dané problematiky, jelikož podněcují participanta k rozvádění tématu a hlubší úvaze o dalších společných činnostech, jež by mohly být opomenuty a jež jsou stálou náplní v rodinách.

- Společné činnosti
- Domácnost
- Denní rutina
- Společná komunikace
- Čtení
- Hry
- Rituály rodiny
- Zájmy

ŠVARŤÍČEK (2007) klade velký důraz na tuto přípravu, i přes to, že se jedná o polostrukturovaný rozhovor, u kterého by se mohla předpokládat jakási improvizace v kladení otázek. Další část výzkumu už představovaly jednotlivé rozhovory, které byly v průběhu interakce s respondenty nahrávané na diktafon.

Rozhovory

První rozhovor jsem si domluvila v únoru 2018 s paní P., která mi nadšeně vyšla vstříc. Shodly jsme se na pátečním večeru a realizace rozhovoru proběhla u ní doma, kde byly přítomné i děti, jež si hrály v obývacím koutě a do výpovědí matky nezasahovaly. Rozhovor trval přesně 46 minut a byl nahráván na hlasový záznamník. Respondentka nebyla nijak nervózní, avšak některé otázky ji zaskočily, musela chvíli přemýšlet a také jsem se musela doptávat na podrobnosti, abych problematiku více otevřela a pochopila. Rozhovor byl narušován dětskými otázkami a křikem, který vznikl dětskou hrou na čerty a upíry. Rozhovor jsme musely několikrát přerušit za účelem naplnění dětských biologických potřeb a kvůli příjezdu matčina přítele s jeho dcerou, která se ihned začlenila do hry s chlapci. Po skončení nahrávání rozhovoru, jsme si ještě povídali o dětech a jejich vztazích.

Druhý rozhovor jsem vedla o týden později, také v měsíci únoru 2018 s paní K. Realizace rozhovoru byla naplánovaná na čtvrteční večer a probíhala též u respondentky doma za přítomnosti jejich dvou dětí, které si opět společně hrály v obývacím pokoji. Před rozhovorem jsem vyhověla její nabídce v tykání. Rozhovor trval 63 minut a byl opět jako první, narušován přítomností dětí, které měly potřebu do rozhovoru vstupovat a matku doplňovat v jejích odpovědích. Respondentka ve třetině rozhovoru nakonec zasáhla a děti si na její popud prohlížely v obývacím pokoji knihu. Respondentka byla milá, avšak koncem rozhovoru jsem již cítila, že už ztrácí pozornost a moc se nesoustředí. Po ukončení rozhovoru mně děti ukazovaly jejich oblíbené hračky. Nakonec jsem se s respondentkou domluvila na případné další spolupráci v podobě odpovědí na doplňující otázky.

Postup výzkumu

Následně byly rozhovory přepsány do písemné formy², jež umožňuje přehlednější práci s výpověďmi při následné analýze dat. Dále byl tento materiál zpracován tak, aby odpovídal kritériím spisovného českého jazyka ochuzeného o tzv. slovní vatu, jehož účelem bylo dojít k následným výsledkům obsahující pouze podstatné informace týkající se výzkumného vyhodnocování. K vyhodnocování výzkumu jsem použila metodu otevřeného kódování a ke zpracování dat jsem použila deskriptivní metodu. V rámci prvního rozhovoru, jsem po přepsání do elektronické podoby měla na respondentku pár doplňujících otázek k jejím výpovědím, jež mi bez problému poskytla dodatečně. S druhým rozhovorem jsem byla po obsahové stránce spokojena a k dalšímu kontaktování nebyl tudíž důvod.

V procesu analýzy výsledků, jsem se neustále vracela k vytištěným rozhovorům a k jejich shrnutým datům, což nebylo díky přepsané formě tak náročné, jak by se mohlo naopak zdát při získávání výsledků z audio formy. Tento postup jsem zvolila na základě doporučení své vedoucí práce PhDr. Martě Franclové, Ph.D. Šetření bylo ukončeno v okamžiku saturace.

² Oba rozhovory jsou uvedené v příloze dokumentu.

5 ETICKÉ PRINCIPY VÝZKUMU

Respondenti byli před procesem výzkumu seznámeni se záměrem, účelem a cílem rozhovorů. S výzkumem v podobě rozhovoru souhlasili. I přes hlasové nahrávání na diktafon, které bylo součástí rozhovorů, jsem tuto skupinu ujistila o vzájemné důvěře, anonymitě a mlčenlivosti vyplývající z mé strany. Proto jsou rozhovory a rodinná anamnéza psané anonymní formou. Používám zde pro lepší diferenciaci respondentek pouze označení počátečních písmen (př. Paní P., Paní K.). Se získanými daty bylo nakládáno v souladu s etickým ustanovením a nebyly dál nijak šířeny v rámci zachování osobních práv jedinců.

6 VYHODNOCOVÁNÍ A VÝSLEDKY VÝZKUMU

Tato kapitola je zaměřena na získávání dat pomocí metody otevřeného kódování. Shrnuje a popisuje výpovědi respondentů, snaží se podat odpovědi na hlavní výzkumnou otázku a přináší náhled do problematiky společných činností rodičů a dětí ve dvou současných českých rodinách.

6. 1 Vyhodnocování výzkumu - Kódování

„Kódování obecně představuje operace, pomocí nichž jsou údaje rozebrány, konceptualizovány a složeny novým způsobem.“ ŠVAŘÍČEK, ŠEĐOVÁ (2007, s. 211)

V rámci vyhodnocování výzkumu jsem zvolila k analýze výsledků metodu kódování, která rozebírá text na kategorie. Těmto kategoriím jsem přiřadila tzv. kódy, které mají charakter slova či fráze a jejich úlohou je vystihnout určitý jev v dané problematice.

6. 1. 1 Kategorie a kódy vyplývající z realizovaných rozhovorů

Následující tabulka podává přehledný soupis kategorií a kódů, které z realizovaného výzkumu vyplývají.

Kategorie	Kódy
<u>Společné činnosti</u>	Společné činnosti o víkendu
	Společné činnosti v týdnu
	Nejčastější činnost rodičů a dětí
	Nejoblíbenější činnost rodičů a dětí
<u>Domácnost</u>	Úklid hraček
	Společné vaření
	Samostatnost v sebeobsluze dětí
	Společné nákupy
<u>Denní rutina a rodinné rituály</u>	Ranní vstávání
	Cesta do školky
	Večerní ukládání do postele
	Rodinné rituály
	Společné čtení
<u>Společná komunikace</u>	Oblíbené společné téma
	Čemu se společně smějí?
	Nejčastější diskutovaná společná témata
	Otázky dětí
	Ironie v komunikaci s dítětem
<u>Hry rodičů a dětí</u>	Oblíbené hry
	Námětové hry
	Konstruktivní hry
	Společné hry v rodině
	Iniciátor hry a zapojení rodičů
	Aktivity rodičů během dětských her
<u>Zájmy</u>	Zájmy dětí
	Zájmy rodičů
	Společné zájmy
	Nejkrásnější společný zážitek

Kategorie Společné činnosti

Kód Společné činnosti o víkendu

Mezi společné činnosti, které uvedla paní P., ve volných dnech patří návštěva koupaliště a herních středisek pro děti, jež uvedla i paní K., která tyto střediska navštěvuje s cílem dětských oslav, jinak je nevyhledává. Dále jsou to výlety, jež jsou na prvním místě v obou rodinách a čas trávený venku. Podle paní P. se jedná o společné procházky, a především čas trávený na dětských hřištích, či různé sportovní aktivity, nebo návštěva ZOO.

Paní K. uvedla, že v době společné interakce chodí lézt na lezecké stěny. Tato aktivita nevychází z motivace předškolního dítěte, nýbrž ze zájmů jeho starší sestry. Častou společnou aktivitou o víkendu bývají v poslední době dětské oslavy.

Kód Společné činnosti v týdnu

Paní P. uvedla, že v týdnu chodí s dětmi na procházku či do cukrárny. Paní K. oznámila: „...*hodně chodíme ven a jsme venku.*“. Především chodí do přírody či do městského parku za vidinou dětských hřišť, jež navštěvují po vyzvednutí dětí ze školky a školy. Jelikož po návratu domů z této aktivity bývá kolem šesté hodiny večer, už zbývají pouze povinnosti, které zahrnují přípravu na další den, večerní hygienu, večeři a společné ukládání ke spánku, které probíhá v obou rodinách každý den.

Kód Nejčastější činnost rodičů a dětí

Paní P. uvedla, jako nejčastější činnost koupání, jež ovšem nelze považovat za společnou, jelikož jak sama sdělila: „...*Bud' tam jsem s nimi, nebo vždycky odejdu a uklízím a pak se k nim vrátím.*“. Výpověď Paní K. byla jakákoli sportovní aktivita, z čehož lze usuzovat, že sportovní založení rodičů se odráží i na společných činnostech s dětmi. Mezi časté patří bruslení, jízda na kole, lezení, plavání a v zimě lyžování.

Kód Nejoblíbenější činnost rodičů a dětí

Paní P. uvedla: „*Když u nich spím v posteli a mají mě u sebe.*“. Paní K. rozdělovala tuto otázku na oblíbenost společných aktivit z její strany a oblíbené aktivity ze strany dětí. Její nejoblíbenější společná činnost s dětmi je turistika v přírodě v okolí Berounky a Prahy. Mezi nejoblíbenější společné činnosti ze strany dětí shrnula společné lezení, které je vášní její dcery. Společné sportovní hry, mezi které patří hokej, fotbal a házená, jsou prý podle syna ty nejoblíbenější.

Kategorie Domácnost

Kód Úklid hraček

V první rodině (paní P.) lze posuzovat úklid hraček jako činnost, která je připisovaná z velké části matce. „*Uklízí je maminka. Občas něco pomůžou, ale spíš já.*“. V rozhovoru k tomuto tématu uvedla, že ve školce jim úklid problém nedělá, ale doma uklízet, podle jejích slov, nemusí. Pokud je však požádá, není ani doma s úklidem hraček problém. Lze tuto činnost považovat z velké části jako činnost matky, která ovšem dokáže do aktivity zapojit i děti, čímž se uklízení může stát společnou činností.

Paní K. se k úklidu hraček vyjádřila: „*Musí po sobě uklízet hračky, které si vyndal.*“. V této rodině se z části připisuje úklid hraček dětem, jež se navzájem motivují. Dle rozhovorů lze ale též tvrdit, že se na úklidu většinou podílí i matka, která děti motivuje větou: „*Pojď, já Ti pomůžu a uděláme to spolu.*“. Na základě této výpovědi můžeme konstatovat, že uklízení hraček je i zde společnou aktivitou. Hračky v této rodině jsou uklízeny na konci dne do boxů, kde mají své místo. Rozhovor ukazuje, že děti uklízí až potom, co k tomu dostanou povel od rodičů.

Kód Společné vaření

Mezi společné činnosti prováděné v domácnosti můžeme zařadit i pomáhání při vaření. Obě matky se shodují, že děti rády pomáhají rodičům v kuchyni s vařením, avšak obě respondentky se je snaží od této společné činnosti odehnat z důvodu opaření, či s vidinou rychlého uvaření v klidu a bez nepořádku. Paní K.: „*...když je na to čas a nálada,*

tak ho do kuchyně k sobě pustím.“. Za společné práce v kuchyni lze považovat především pomoc při krájení. Obě respondentky se bez ovlivnění shodly na krájení hub, u kterého dětem dávají příborový nůž z důvodu bezpečnosti. Paní P. tvrdí, že se děti do podobných aktivit zapojují každý druhý den a samy od sebe, pokud je činnost zaujme. *„Když mají zájem a chtějí. Já je do toho nenutím.“* V druhé rodině (paní K.) lze tvrdit, že se dítě zapojuje v kuchyni především při pečení, kdy přesypává mouku, nalévá mléko, míchá ingredience, škrábe brambory a mrkev. *„...občas ho poprosím, aby přinesl příbory před jídlem...“*. V této rodině se společné činnosti v kuchyni realizují jednou týdně.

Kód Samostatnost v sebeobsluze dětí

Paní P. uvedla: *„Snažím se, aby si namazali třeba chleba..., smést smetí do koše po sobě.“* Ovšem z její výpovědi lze také usoudit, že ne vždy dává dětem dostatečný prostor pro samostatnost. Lze tak tvrdit na základě informací, které poskytla v rozhovoru o vypravování se do školky, kdy děti raději sama oblékne, z důvodu ranní časové tísně.

Paní K. uvádí, že děti jsou poměrně samostatné. Ukazuje to i fakt, kdy si děti ráno samy vybírají oblečení a samy se oblékají.

Kód Společné nákupy

Paní P. jezdí s dětmi nakupovat autem a jak sama uvedla: *„... je to problematické, protože oni by chtěli všechno.“* Respondentka toto problematické a společné nakupování řeší posazením dětí do vozíku, z důvodu nežádoucího plnění potravin nákupního vozíku. Pokud se tak stane a děti neustále plní vozík svými vytouženými potravinami, matka jim vysvětlí, že: *„...to stojí moc penězů, nebo že si můžou vzít jen jednu věc, nebo jim řeknu, že když se nekoupí toto, že se může koupit něco jiného.“* Lze tedy i nakupování považovat za společnou činnost, jelikož podle výpovědi respondentky jezdí společně nakupovat pořád.

V rodině druhé jezdí s dětmi nakupovat každý víkend otec, jelikož matka dělá sama přes týden menší nákupy, když se vrací z práce. *„Ale je pravda, že někdy jdeme i společně.“* V tomto případě pomáhají děti rodičům vkládat své oblíbené zboží do nákupních košíků, což se shoduje i s výpovědí první respondentky. Rodiče většinou poté

probírají, které zboží si nechat a které ne. „*Oni jsou zvyklé už chodit nakupovat a umí se tam chovat...*“. Paní K. tvrdí, že po domluvě si mohou děti do košíku vzít, co chtějí. Společná činnost, jako nákupy, se i v této rodině realizuje, ovšem v menší míře než v první.

Kategorie Denní rutina a rodinné rituály

Kód Ranní vstávání

V první rodině děti vstávají s matkou (paní P.), která je budí nepřímým světlem z chodby. „*Nechtějí oba vstávat, takže je tahám z postele.*“. Poté je z důvodu časové tísně obleče i přesto, že to již zvládají sami. Následuje ranní hygiena a snídaneň.

Ve druhé rodině vypravuje děti ráno otec z důvodu brzkého nástupu paní K. do práce. Otec je budí roztažením rolet, což děti nemají moc rády. Jestliže je budí matka, používá větu: „*Lidi vstáváme.*“. Děti se následně samy oblečou a otec je pouze zkontroluje. Jako v první rodině i zde následuje ranní hygiena a snídaneň. Občas si k snídani pouští televizní program Děčko. Ráno se syn občas vzteká, jelikož se vedou diskuse o tom, které hračky si s sebou může vzít do MŠ. Většinou se jedná o panáčky z lega a oblíbenou plyšovou hračku. Následně odchází do MŠ.

Kód Cesta do školky

Paní P. uvedla cestu do školky tak, že jezdí autem. Cesta z domu do auta je podle Paní P. nejsložitější a nejnáročnější jelikož: „*...oni se mi desetkrát po cestě někde zastaví.*“, „*Protože si začnou s něčím hrát po cestě, nebo je zaujme nějaký ptáček nebo něco.*“. Ve školce se děti rozdělí do tříd a matka se s nimi individuálně rozloučí.

Cesta do školky probíhá podle paní K. bez problémů. Syna odvede otec a dcera se odpojí a odchází do školy sama.

Kód Večerní ukládání do postele

Obě rodiny se shodují na rituálech před spaním. Pro rodinu paní K. to znamená čtení pohádky, po kterém následuje ještě povídání o dalším dni. *„Čteme pohádku a pak jdou spát. Dám jim pusinku a pak si povídáme chvilku.“*

V rodině paní P. ukládání dětí do postele probíhá: *„Napřed je koupel, pak jdeme nahoru, vykládáme si u knížky a dále mají pohádku před spaním, na to jsou zvyklí.“* Pohádka před spaním je pouštěna na DVD přehrávači a nejčastějším obsahem jsou Gormiti.

Kód Rodinné rituály

Paní P. chápe rituály jako večerní koupání. Uvádí: *„...určitě koupání, protože to je jediná činnost, která je opravdu pravidelná.“* Mezi další rodinné rituály patří vyprávění pohádky a sledování pohádky před spaním na DVD. Kromě denního režimu jsou pro rodinu důležité také týdenní rituály. *„...každou neděli chodíme na procházky, ...každý pátek, pokud to vyjde, si děláme hezký večer.“* Což znamená společné sledování pohádky v televizi, přičemž leží matka s dětmi v jedné posteli. Dále k rituálům říká, že se jedná o každodenní režim, který se opakuje. Jsou to snídaně nebo pusa na rozloučení, když jdou děti do školky.

Ačkoli paní K. neuvedla jiný rituál než čtení pohádky před spaním, z jejich výpovědí na jiné otázky by se dalo usuzovat, že dalším rituálem by mohlo být mazlení se s dětmi, které je v obou rodinách časté. Paní K.: *„Každý den se pomazlíme.“*

Kód Společné čtení

V první rodině Paní P. si pohádky nečtou z důvodu nesoustředěnosti a neschopnosti dětí poslouchat souvislý čtený text, což se projevovalo skákáním po postelích a po pokoji či jiným vokálním narušováním. *„...ted' už chvíli vydrží, sice mě pořád doplňují, když vyprávím, ale není to jako předtím.“* Nahrazují tedy čtení vyprávěním pohádek, jež se uskutečňuje převážně před spaním. Společně si nejraději vypráví smyšlené pohádky o strašidlech a mumiích, jež je téma, které nyní děti zajímá.

Paní K. v rozhovoru sdělila, že si pohádky čtou téměř každý den v rámci rituálu na usínání. Děti se v této rodině dokáží na pohádky soustředit a poslech jim nedělá žádný problém. Pohádku v průběhu nijak víc nekomentují ani nedoplňují, jako tomu je v první rodině. Většinou se chce syn podívat na ilustraci v knize. Tuto činnost ovšem musí rozdělovat. „*Syn má rád jiné věci než dcera.*“ Tudíž dceři čte otec v jiné místnosti. Matka svému synovi čte především klasické české pohádky. Uvádí pohádku Včelí medvídky, Kosprda a telecí či Macha a Šebestovou.

V obou rodinách probíhá čtení či vyprávění pohádek podobně. Jedná se vždy o stejnou denní dobu, kdy děti leží s rodiči v postelích.

HANZLOVSKÝ (2010) považuje čtení dětem za velmi důležité pro rozvoj spisovného jazyka, správné výslovnosti a artikulaci jako důležitou dispozici k osvojení si dovednosti psaní v dalších stupních vzdělávání, jelikož vnímá psaný text a dokáže se orientovat v jeho struktuře – věty, slova, písmena. Čtení prý navíc pomáhá posilovat pouto a vztah mezi rodičem a dětmi.

Kategorie Společná komunikace

Kód Oblíbené společné téma

Oblíbené téma vnímá paní P. jako povídání si o pohádkách a o hračkách, kdy děti vypráví, jak se jmenují jednotlivé postavičky Gormitů. Též tvrdí, že děti zajímají zvířata, o kterých si také chtějí povídat.

I v druhé rodině u paní K. jsou oblíbeným tématem hračky a též Gormiti. Matka uvedla, že syn má též rád zvířata. Komunikace s jejím předškolním synem je do značné míry ovlivněna jeho touhou po získání pozornosti rodičů, jež se věnují jiné aktivitě. „*...myslím, že tu komunikaci občas vyhledává s tím cílem, abych se mu věnovala.*“ Syn si proto na rodiče vymýšlí různé otázky. Například se ptá, které Gormity má nejraději a závěrným východiskem není ani jeden. Toto matka považuje za typické se dožadování pozornosti. Také tvrdí, že dítě s ní komunikuje spíše rozkazovacím způsobem. „*Pojď si se mnou zahrát!*“, „*Dej mi pítí, ..., pojd' si se mnou zakopat...*“ „*...syn si pořád trvá na tom svém a prosazuje si to.*“

Kód Čemu se společně smějí?

Paní P. uvedla, že si vypráví v rodině vtipy, ale dětem přijde nejvtipnější situace či stav, když si někdo „prdne“. Podle VÁGNEROVÉ (2005) Je toto tvrzení opodstatněné, jelikož děti předškolního věku vnímají tyto situace či opakování tabuizovaných slov skutečně jako vtipné. MATĚJČEK (2007) uvádí, že humor u dětí v předškolním věku vzniká vyšší úrovní vývoje intelektu. Může za to pochopení absurdity, které se projevuje neustálým a častým opakováním určitých výroků či vymyšlení slov, které k sobě nepatří.

Paní K. se ke společným vtipům vyjádřila, tak že se nejvíce smějí humorným situacím v knížkách či pohádkách a uvedla příklad z knihy Včelí medvídci, kde je vtipné popsání plošnice. Dále synovi přijdou vtipné humorně ztvárněné obrázky zvířat.

Kód Nejčastěji diskutovaná společná témata

Paní P. *„Pokud byli ve školce, tak co tam dělali...“*. Pokud se s dětmi baví o školce, jejím záměrem je dozvědět se, co tam dělají a s kým si hrají či jaké mají kamarády, jelikož je pro ni důležité zařazení dětí do kolektivu mateřské školy. Děti ji ovšem po chvíli přestanou odpovídat, jelikož je toto téma nebaví. Dále se spolu baví o plánech do budoucna. *„...co budeme dělat o víkendu a o prázdninách...“* Ačkoli se děti podle matky ptají více než ona, ráda se jich dotazuje na společné činnosti s otcem, jelikož je rozvedená, a tak chce vědět, jak tráví společný čas s ním. Zároveň říká, že si s dětmi povídá o čemkoli, co je středem jejich zájmu a na co se zeptají, jelikož se často ptají otázkou, co to je.

Paní K. *„S kým si hrál, kdo mu půjčil co za hračky, že si hráli ve školce fotbal a s kým se nekamarádí.“*, *„...o jeho kamarádech...koho by pozval na svou narozeninovou oslavu...“*, *„Vypráví co paní učitelka všechno umí,... jak umí malovat, hrát na klavír,..., že se připravují na besídku a jak nám nesmí říct o čem to bude...“*.

Kód Otázky dětí

Paní P. uvedla, že v komunikaci se častěji dotazují děti a to otázkou, co to je?

Paní K. tvrdí, že v komunikaci mezi ní a synem se též ve větší míře ptá syn. Ptá se, proč něco musí. *Konkrétně „...proč musí jít po schodech, když může jet výtahem.“* Matka se mu tyto otázky snaží vysvětlovat. VÁGNEROVÁ (2005, s. 224) uvádí, že *„Dítě se rodičů vyptává. Takto komunikují již starší batolata, ale v předškolním věku se mění charakter otázek, předmět zájmu i délka dotazování.“*

Kód Ironie v komunikaci s dítětem

Obě matky uvedly, že ve společné komunikaci používají ironii. Paní P. ji využívá k různým poznámkám a tvrdí, že ji děti již chápou. Ovšem WINNER (1997) tvrdí, že děti nejsou schopné pochopit ironii do svých šesti let, kvůli nedostatečné vývojové úrovni. Pokud tedy rodič předškolnímu dítěti říká „Super!“ s ironickým nádechem, dítě to nechápe jako výpověď, která není obsahově autentická.

Paní K. tvrdí, že ironii používá v negativním smyslu slova a uvádí příklad. *„No tak to jsi teda udělal moc dobře.“* Dítě tuto formu sdělení podle ní nechápe.

Kategorie Hry rodičů a dětí

Kód Oblíbené hry

Mezi nejoblíbenější společné hry nezařazuje Paní P. žádné, tvrdí, že v oblíbené žádnou konkrétní nemá, ale uvádí prioritu trávení času s dětmi venku.

Hry, které hrají děti s paní K. bývají zároveň nejoblíbenější. Jedná se o deskové a karetní společenské hry. Jsou to především Černý Petr, Prší a Timeline. Ovšem paní K. také raději tráví čas s dětmi venku.

Kód Námětové hry

Námětové hry vychází v obou rodinách z oblíbených pohádek dětí. Mezi pohádky, na nichž je založena hra, patří podle Paní P. S čerty nejsou žerty, a to především v zálibě dětí v čertí tematice. Hra na Dorotu Máchalovou, která vychází z pohádky S čerty nejsou žerty, probíhá podle respondentky, jež představovala Dorotu, tak že se děti převlékly za čerty a táhly ji do pekla, jež představovala ložnice, jelikož tam bylo díky zataženým závěsům udělané přitní. Mezi další oblíbenou námětovou hru této rodiny patří hra Na mumie, jelikož děti mají rády strašidla či hry Na čerty a Na schovávanou.

Paní K. uvedla Harryho Potera, jež je oblíbená kniha starší dcery a předškolní dítě tuto tematiku na základě staršího sourozence přejalo za svou. Hra na Harryho Potera probíhá tak, že respondentka předstírá profesorku McGonagallovou. „*To musím zahájit, že třeba říkám „Herry, Vy jste mě překvapil.“* Další námětové hry jsou Na obchod a Na školu. Také spolu hrají venku Na schovávanou.

Kód Konstruktivní hry

V První rodině u paní P. ke konstruktivním hrám řadí respondentka především modelínu a lego, přičemž se do těchto her příliš nezapojuje.

Mezi společné hry v druhé rodině patří hry s vláčky a stavění kolejí, stavby z lega, kinetického písku a oblíbené stavebnice Magformers. Paní K. se zapojuje zčásti, kdy uvádí, že se podílí na stavění vláčků či se jde alespoň podívat na hotový výsledek.

Kód Společenské hry v rodině

V první rodině nehrají přímo deskové hry jako je například Člověče, nezlob se, jelikož jsou na to prý podle paní P. děti ještě malé. Také tvrdí, že se do společných her moc nezapojuje, pokud tedy děti neprijdou, jelikož si většinou vystačí samy. Dětskou hru ovlivňuje též starší nevlastní sestra, která přináší do her nové nápady. Ovšem karetní hry jsou aktivita, kterou hrají společně.

V druhé rodině mají deskové hry ve větší oblibě a patří k nim Sázky a dostihy a Osadníky z Katanu. Hry, které tato rodina hraje jsou zároveň nejoblíbenějšími. Jsou to

především karetní hry Černý Petr, Prší a Timeline. „Černého Petra má rád, když zrovna si ho vytáhnu já.“ Během týdne si společně nějakou hru zahrají dvakrát až třikrát.

Kód Iniciátor hry a zapojení rodičů

Z výpovědí matek lze usuzovat, že realizace společných her v obou rodinách, probíhá na základě dětského impulzu a výběru, který je v případě námětových her inspirován pohádkami, jež jsou pro děti atraktivní. Také lze konstatovat, že do společných her jsou rodiče zapojováni svými dětmi, jež bývají na malé výjimky častějšími iniciátory. Výjimkou, kterou uvádí paní K. bývá: „...pokud už je tady stav, že by se chtěly pořádkem koukat na počítači nebo otravovat, tak řeknu většinou, že si půjdeme hrát.“ Za takovýchto podmínek se tedy iniciátorem hry v druhé rodině stává rodič. Ovšem paní K. tvrdí, že ne vždy se do her s dětmi zapojuje: „...hodně si i tohle řeší jenom spolu.“

Kód Aktivita rodičů během dětských her

Z rozhovorů vyplynulo, že si s dětmi rodiče nehrají pokaždé. Proto jsem na ně směřovala otázku, co během dětské hry dělají. Pokud si s dětmi paní P. přímo nehraje, stará se o domácnost do jejichž chodu děti moc nezapojuje. To samé dělá i paní K., která dodává ještě další aktivity kromě starání se o domácnost je vytížena jinými povinnostmi, mezi které zařadila práci na počítači, kde provádí platby, vyřizuje faktury, ale i surfuje či sleduje televizi.

Kategorie Zájmy

Kód Zájmy dětí

Mezi zájmy dětí paní P. patří hry se strašidelnou tematikou a prohlížení encyklopedií.

Děti paní K. mají rády: „Dcera ráda maluje a má ráda lezení...“ Mezi synovo zájmy patří podle matky volná hra na hřišti s kamarády, bojovné hry s klacky, hra na honěnou a fotbal.

Kód Zájmy rodičů

Mezi zájmy paní K. a jejího manžela čili obou rodičů, patří sporty a turistika.

Paní P. uvedla, že jejími zájmy je vaření, cestování a práce na zahradě.

Kód Společné zájmy

Mezi společné zájmy Paní K. a předškolního dítěte ve druhé rodině lze zařadit chození na houby, jež je také aktivita probíhající venku, která v této rodině převládá. Společný zájem předškolního syna a otce je aktivní hraní fotbalu.

Paní P. tvrdí, že je pro ni těžké najít společný zájem s kluky. Chtěla by s nimi jezdit na kole, ale prý to ještě nesvedou. Říká, že mají společný zájem s jejím expřítelem, který je vozí na hokej, kde s nimi tráví čas on. Ona ale podle sebe tvrdí, že jejich společný zájem je především plavání.

Kód Nejkrásnější společný zážitek

Nejkrásnější společný zážitek vidí paní K. z dovolené na ostrově, kde společně s dětmi pozorovali tuleně. Tvrdí, že: *„Nebylo to takové to, že je provázíme něčím, co už my známe, ale že to bylo nové pro nás všechny.“*

Podle paní P. byly nejkrásnějším společným zážitkem Vánoce, kdy ji děti dojaly, když měly radost. Cítila se dobře a měla radost ze svých dětí.

6. 2 Jaké jsou společné činnosti rodičů a dětí?

Z výsledků výzkumu vyplývá, že společné činnosti rodičů s dětmi jsou závislé na týdenním režimu, jež z velké části podléhá zaměstnání rodičů a školním institucím. Společné činnosti se podle paní P. také odvíjí na základě ročních období či počasí, kdy uvedla. „V létě chodíme na koupaliště, ale teď v zimě jsou omezené možnosti...“. Podle ní je na zimní aktivity s dětmi venku málo sněhu. „Bobování teď moc nehrozí, když není sníh...“. Paní K. ovšem přiznává, že i v zimě se lze věnovat společným aktivitám.

Mezi společnými činnostmi o víkendech jsou v obou rodinách na prvním místě výlety a čas trávený s dětmi venku. Dále obě respondentky uvedly, že s dětmi navštěvují herní střediska pro děti, ovšem Paní K. jen v případech dětských oslav, jenž bývají poslední dobou v této rodině častou společnou činností. Paní K. uvedla jako společnou činnost také lezení na lezeckých stěnách, kam chodí s celou rodinou. Paní P. zařadila návštěvu koupaliště a ZOO, pravidelné společné procházky na dětská hřiště či různé sportovní aktivity v podobě plavání a návštěvy kulturních akcí jako třeba poutě.

K nejoblíbenějším společným činnostem se paní P. vyjádřila jako chvíle, kdy jsou spolu, což může vyplývat z faktu, že děti jsou sice v péči matky, ale navštěvují otce, se kterým podle matky nemají nejlepší vztah. Nejoblíbenější aktivita paní K. je společná turistika. Mezi nejoblíbenější aktivity dětí s rodiči řadí ze strany dcery společné lezení a ze strany svého předškolního syna společné sportovní hry, mezi které patří hokej, fotbal a házená.

Z výpovědí respondentů lze tvrdit, že společné zájmy vyplývají z oblíbených činností členů rodiny a převládají mezi nimi sportovní aktivity. Mezi aktivity, které v rodinách převládají můžeme zařadit sport, plavání, koupání a společné trávení času venku na hřišti.

Společnou aktivitou, jež vyplynula z tohoto výzkumu je zčásti i úklid hraček, kdy v rodině paní K. probíhá úklid hraček společně, jelikož matka synovi s úklidem pomáhá. V druhé rodině naopak úklid hraček závisí spíše na matce, které pomáhají děti jen zřídka. Lze i tuto činnost, která se jeví převážně jako dětská, považovat za společnou.

Mezi další společné činnosti v obou rodinách můžeme považovat společné vaření, kdy paní K. preferuje spíše pečení s dětmi. V obou případech matky uvedly, že z důvodu rychlého uvaření bez stresu a neustálého dohledu na děti, které by se mohly v kuchyni spálit, spíše preferují samostatnost, ovšem když mají děti zájem o danou činnost, tak je zapojí. Dávají dětem krájet houby a z důvodu zajištění bezpečnosti, používají děti k této aktivitě příborový nůž. Ovšem četnost společných aktivit v kuchyni je v rodinách rozdílná. Paní P. uvedla, že děti v kuchyni pomáhají každý druhý den a paní K. tvrdí, že se děti do společné činnosti zapojí přibližně jednou týdně.

Paní P. uvádí, že mezi další společné činnosti v její rodině patří společné nákupy, jelikož tvrdí, že jezdí společně nakupovat pořád. V rodině paní K. se společné nákupy též realizují, ovšem v menší míře a za společnou činnost, kdy se věnuje čistě dětem, ji doslova nepovažuje.

Mezi další společné činnosti rodičů a dětí lze považovat ukládání dětí do postele, které probíhá v obou rodinách odlišně. Paní P. uvedla, že před spaním si s dětmi povídají různé smyšlené příběhy o strašidlech a následně jim pustí DVD. Paní K. naopak tvrdí, že si s předškolním synem společně čtou knihu a poté si povídají o nastávajícím druhém dni.

Další aktivitou je společné povídání. Obě respondentky se převážně shodují, že si s dětmi nejčastěji povídají o tom, co dělaly ve školce, o jejich kamarádech a o hračkách. Ve společné komunikaci obě matky s dětmi používají ironii, kdy paní P. tvrdí, že ji chápou a paní K. naopak tvrdí, že ji nechápou. Při společném povídání častěji kladou otázky děti. Paní P. uvedla otázku, co to je. Paní K. tvrdí, že děti se spíše ptají, proč něco může a nesmí.

Ačkoli paní K. vidí rodinné rituály pouze jako rituál před spaním uvedený výše, pro paní P. jsou společné rodinné rituály koupání, procházky každou neděli a hezký večer u pohádky realizovaný každý pátek, jež je aktivita, kdy společně leží v posteli a sledují TV.

Dále se obě respondentky shodly, že preferují místo společných her s dětmi, trávit čas venku. Z výzkumu vyplynulo, že spíše děti zapojují rodiče do společných her. V obou rodinách se realizují námětové hry, kde se zčásti zapojují i rodiče. Tyto hry mají většinou pohádkový charakter, jelikož si děti rády hrají na oblíbené pohádky, a tak

musela paní P. předstírat Dorotu Máchalovou, jež ji čerti brali do ložnice, která představovala peklo. Paní K. byla profesorka McGonagallová a musela hru uvést slovy: „*Herry, Vy jste mě překvapil.*“. Mezi další námětové hry dětí paní K. řadí hru na obchod, kam si respondentka občas také zajde něco „koupit“ a hru na školu, do které se nezapojuje. Konstruktivní hry v rodině paní P. se nedají řadit jako společná činnost, jelikož se matka do této aktivity nezapojuje a v rodině paní K. jsou tyto hry spíše dětské, ovšem paní K. tvrdí, že se občas zapojí do společné výstavby kolejnice ze stavebnice. Mezi oblíbené hry v rodině paní K. patří karetní hra Černý Petr, Prší a Timeline. Mezi hry dětí z druhé rodiny, patří především hry s čertí tematikou. Paní P. uvedla, že se do dětských her zapojuje spíše zřídka, jelikož tvrdí, že si děti vystačí samy. Paní K. se zapojuje v případě neklidu dětí, kdy je iniciátorkou společných, především společenských her.

Mezi další společné činnosti rodičů a dětí, které uvedla paní K., patří chození na houby, dovolené a společné tvoření k různým obdobím, jež není tak časté z důvodu vytváření nepořádku při činnosti, jež nemá respondentka ráda. Paní P. též tvrdí, že dovolené, zpívání a slavení svátků či tradic, kdy uvedla, že nejkrásnější zážitek s dětmi má z Vánoc. Důležitou společnou činností v obou rodinách je také společné mazlení a projevování si lásky.

DISKUSE

V této kapitole se zamýšlím nad souvislostmi mezi teoretickými východisky, které jsou zahrnuté v teoretické části této práce, s již realizovaným výzkumem a jeho výsledky. Také zde shrnuji slabé a silné stránky svého výzkumného šetření. Rovněž nabízím pohled a porovnání s jinými výzkumy podobného charakteru.

Teoretická část zkoumá současné znaky rodiny a její význam pro rozvoj jedince. Tvoří ji další důležité kapitoly o společné interakci, trávení volného času v rodině, vývoj dítěte v předškolním věku a důležitá kapitola o hře, jež je činností naplňující dětský svět. Tato témata jsem zvolila záměrně, aby mi pomohla lépe proniknout do problematiky společných činností rodičů s dětmi a mohla se tak při realizaci výzkumného šetření, opřít o teoretický základ.

V praktické části jsem zrealizovala kvalitativní výzkum pomocí hloubkových polostrukturovaných rozhovorů. Rozhovory, a především přípravu na ně, jsem se snažila koncipovat tak, aby byly v souladu s předchozím teoretickým rámcem. Provázanost s těmito kapitolami v praktické části vidím v sestavení otázek, jež zahrnují témata obsažená v teoretické části. Jedná se o společné činnosti, jež zmiňuji v kapitole 2, domácnost a začlenění dětí do jejího chodu v rámci společných aktivit uvádím též v 2. kapitole, stejně tak jako další témata v rozhovoru, kromě hry, jež je podle mého názoru důležitá činnost a zaslouží si větší teoretické rozšíření. Proto jsem ji věnovala celou kapitolu 4. K analýze dat jsem použila deskriptivní metodu otevřeného kódování.

Jako úskalí praktické části této práce, jež obsahuje kvalitativní šetření, vnímám své omezené zkušenosti s hloubkovým výzkumem. Dále pak nedostatečný klid při realizaci rozhovorů, který pramenil ze zvědavosti dětí obou respondentek, který tak narušoval soustředění a výpovědi obou matek. Tato nesoustředěnost mohla do značné míry ovlivnit hloubku a rozsah informací, které mi byly během rozhovorů sděleny. V jednom případě mohly být informace též ovlivněny doplňováním matčiných výpovědí dětmi. Ačkoli jsem si během rozhovoru říkala, že již mám potřebné informace, jelikož jsem se matek v průběhu rozhovorů ptala na další podrobnosti o tématu, při jejich přepisování jsem si uvědomovala, že mi spoustu věcí uniklo, a tudíž jsem se musela respondentek znovu dotazovat na doplňující informace.

Domnívám se, že by nebylo špatné do dalšího výzkumu zapojit více respondentů, kteří by svými výpověďmi obohatili informace. V takovém případě bych zařadila rozhovor s respondentem opačného pohlaví, protože si myslím, že mužské výpovědi by se mohly po obsahové stránce do jisté míry lišit od výpovědí, které mi poskytly matky.

Silnou stránku svého výzkumu spatřuji v dostatečném času, který mi respondentky poskytly navzdory svých povinností a konečné nesoustředěnosti, kdy mi stále odpovídaly. Také si myslím, že počátečně vytvořená struktura kategorií či oblastí³, vytvořená pomocí již vzniklých podobných výzkumů, které uvádím níže a pomocí teoretické části této práce, mi pomohla zorientovat se v tématu a v tvorbě otázek k rozhovorům, jež si myslím, že jsou zvolené vhodně.

Výzkumy na podobné téma uvádím zde jen pro srovnání, jelikož se všechny věnují kvantitativnímu šetření. GILLERNOVÁ (2009) provedla výzkum, který se zaměřoval na **společné činnosti rodičů a dětí a styly rodičovské výchovy**. Uvádí v něm důležitý fakt, který naznačuje, že úroveň a způsob trávení volného času s dětmi závisí na vzdělání rodičů. Z tohoto výzkumu jsem částečně vycházela při sestavování rodinné anamnézy respondentek, kde uvádím i já jejich vzdělání, jelikož se zjistilo, že vyšší vzdělání otců podporuje společné sportovní aktivity s chlapci a dívkami a kulturní aktivity s chlapci. Což lze doplnit Rodinou paní K., jejíž manžel má vyšší vzdělání a s dětmi provozuje sportovní aktivity. Vyšší vzdělání matky podporuje podle Gillernové kterékoliv společné aktivity v rodině ve větší míře. Dokládá, že rodiče s celkovým vyšším vzděláním se dětem věnují více a realizují aktivity edukativního charakteru a kulturní. Oproti tomu rodiče s nižším vzděláním provádějí aktivity zábavného, pracovního či relaxačního rázu. V případě mého výzkumu bohužel nemohu potvrdit úroveň způsobu trávení společného času spjatého s úrovní vzdělání rodičů, jelikož byl můj výzkum zaměřen na menší počet respondentů.

³ Příloha číslo 1 – Struktura rozhovoru

Tento výzkum mě především zaujal díky sestavení nabízených činností v dotazníku, jež uvádí Gillernová. Souvislost s oběma výzkumy vidím v některých činnostech. Jsou jimi:

- Sport prováděný při společných činnostech s dětmi, čehož se zúčastňuje s větší mírou Paní K. s manželem, ale i paní P. se snaží s dětmi sportovat v podobě plavání, nutno též uvést, že její bývalý přítel vede děti k hokeji.
- Povídání si.
- Trávení času u TV, děti paní K. ráno s otcem sledují Děčko a děti paní P. se po příchodu z MŠ též dívají na TV i před spaním, není to ovšem společná aktivita.
- Vycházky do přírody jsou též v obou rodinách společnou činností, jelikož obě matky rády tráví s dětmi čas venku.
- Péče o domácí mazlíčky. Domácí zvíře má jen Paní P., která tvrdí, že se na jeho péči podílejí děti jen zřídka.
- Cestování je též náplní obou rodin. Obě rodiny byly v minulosti na horách i na dovolené a z rozhovoru vyplývá, že záliby cestování v podobě výletů jsou mezi prvními vyjmenovanými společnými aktivitami obou respondentek.
- Domácí práce. Domácí práce jsou též realizované jako společné aktivity v obou rodinách a mají formu společného pečení a vaření, základního pěstování hygienických návyků a úklidu hraček.
- Ruční práce bychom též mohly považovat za náplň společných činností. V rodině paní K., kdy sice ne tak často, ale probíhá doma společné tvoření. Druhá rodina má společné tvoření na základě programu v MŠ, který tuto aktivitu pro rodiče s dětmi nabízí.
- Četba. Toto téma jsem také probírala s oběma matkami. Paní P. sdělila, že si s dětmi nečte, že spíše vypráví u knihy. Paní K. čte dětem téměř každý den.
- Návštěva kulturních akcí. Ačkoli jsem se na tuto otázku přímo paní K. nezeptala, z jejích odpovědí na otázky jiné, lze usoudit, že s dětmi navštěvuje kulturní akce, které nabízí MŠ. Paní P., jak sama uvedla, se snaží s dětmi chodit na kulturní akce. Naposledy navštívili oslavu města Rokycany.

- Odpočinek. Do této kategorie můžeme zařadit tzv. hezký večer, jež je pravidelným rituálem paní P. a dětí. Paní K. odpočinek může vnímat jako společné mazlení s dětmi či povídání si v posteli.

Další výzkum podle, kterého lze porovnat výsledky provedla KUDOVÁ (1994). Uvedla výzkum **Volný čas rodin s dětmi**, který se zabýval způsobem trávení volného času rodičů a dětí do 15 let. Tento výzkum do značné míry potvrdil, že se aktivity během týdenního režimu liší, což dokládají i mé výsledky. Ovšem paní P. a paní K. staví na první místo činnosti o víkendu realizované s dětmi venku. Kdežto Kudová uvádí činnosti u TV. Shodné s výzkumem Kudové je, že participantky uvedly návštěvy s rodinou a blízkými, procházky, společné hry a povídání jako aktivitu o víkendu. Je také důležité uvést, že i ve všedních dnech se ve výzkumu Kudové objevily aktivity TV. Mé respondentky uvedli opět pobyt s dětmi venku na prvním místě, po kterém většinou následují hry dětí, v rodině paní P. sledování TV a v rodině paní K. povinnosti týkající se starší dcery. Shodná s výzkumem Kudové je opět četba, která je každodenní rutinou.

Podle výše uvedených výzkumů se dá konstatovat, že nejčastější rodinné aktivity jsou spojované převážně s digitálními technologiemi, turistikou, společnými aktivitami jako jsou společné hry a povídání si. V čase, který rodiče věnují svým dětem za účelem společných aktivit, rozhoduje týdenní režim. Konkrétně víkendy a pracovní dny.

Ve srovnání s mými výsledky, lze souhlasit s výsledky předchozích výzkumů. Ovšem mé respondentky nekladly tak velký důraz na důležitost používání digitálních technologií v domácnosti a činnosti s tím spjaté jako tak důležitost trávení společného času venku.

ZÁVĚR

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. První, teoretická část se věnuje důležitým kapitolám souvisejícím s hlavním tématem společných činností rodičů a dětí. Nalezneme v ní kapitoly, které zahrnují základní termíny a fakta, jež pomáhají proniknout do uvedené problematiky. Druhou částí práce, konkrétně praktickou, tvoří zrealizovaný kvalitativní výzkum, jež byl uskutečněn pomocí dvou hloubkových polostrukturovaných rozhovorů a ke sběru dat byla použita metoda otevřeného kódování. Výsledky výzkumu zprostředkovala deskriptivní metoda.

Na základě uskutečněného výzkumu můžeme usoudit, že některé výsledky se shodují s fakty s již dříve realizovaných výzkumů, které uvádím v diskusi. Též se výsledky shodují se strukturou teoretické části, která vychází z odborné literatury. Tento výzkum podle mého názoru neodhalil nic nového, ale pouze potvrdil již zjištěná data. Pozitivním přínosem této práce shledávám pestrost a hloubku výpovědí, které mi respondentky poskytly. Tato práce může sloužit, jako zamyšlení se nad problematikou společných činností, zda rodiče dětem opravdu věnují plnohodnotnou pozornost a čas, který si děti zaslouží a zda žádoucím způsobem společně realizují své aktivity.

Výsledky výzkumu jsou v této práci rozděleny do několika kategorií, které umožňují lepší orientaci mezi danými tématy. Výsledky výzkumu ukázaly, že způsob trávení volného času v rodinách ovlivňuje týdenní režim, počasí, zájmy, vzdělání a věk rodičů. Nejčastějšími společnými činnostmi jsou podle respondentů koupání, sportovní aktivity, čas trávený venku, což představuje procházky a výlety či pobyt na dětských hřištích a společné hry. Další společná činnost v obou rodinách představuje společné vaření, úklid hraček a společné čtení či povídání si o knihách, kamarádech, mateřské škole a o hračkách. Na hloubkových rozhovorech spatřuji pozitivní skutečnost, kdy respondentky uváděly příklady společné komunikace či rozváděly průběh činností do podrobností. Měla jsem pocit, že mohu tak lépe porozumět danému tématu. Ve výsledcích lze též spatřit, kterak matky kladou velký důraz na bezpečnost dětí při společných aktivitách a jakou měrou berou v potaz vývojové hledisko dítěte předškolního věku v kontextu s činnostmi, které jim nabízí.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY

Literatura:

- 1) ALLEN, K. E. a L. R. MAROTZ. *Přehled vývoje dítěte od prenatálního období do 8 let*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-614-4.
- 2) GILLERNOVÁ, I. Společné činnosti rodičů a dětí a styly rodičovské výchovy. *Československá psychologie: časopis pro psychologickou teorii a praxi*. Praha: Československá akademie věd, 2009, **53**(4), 336-348. ISSN 0009-062x
- 3) GILLERNOVÁ, I. aj. BURIÁNEK. *Základy psychologie, sociologie: základy společenských věd*. Třetí upravené vydání. Praha: Fortuna, 2001. ISBN 80-7168-749-9.
- 4) HANŠPACHOVÁ, J. *Hry pro maminky s dětmi: [záabavné činnosti s dětmi do 3 let]*. Praha: Portál, 1997. Nápady - hry - tvořivost. ISBN 80-7178-166-5.
- 5) HAUSER, U. *Rodiče potřebují hranice*. Přeložil Lucie SIMONOVÁ. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0064-2.
- 6) HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Praha: Portál, 2004. Pedagogická praxe [Portál]. ISBN 80-7178-888-0.
- 7) HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- 8) CHAPMAN, G. D. *Pět jazyků lásky*. Přeložil Jana BUCKOVÁ. Praha: Návrat domů, 2002. ISBN 80-7255-058-6.
- 9) JÍRA, O. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Institut dětí a mládeže MŠMT, 1997.
- 10) KOLAŘÍKOVÁ, V., NĚMEC, J. *Volný čas ve výzkumném diskurzu v konsekvencích témat sociální pedagogiky. Sociální pedagogika*. TBU ve Zlíně, 2017, 5(1), 10-28. ISSN 1805-8825
- 11) KUDOVÁ, L. *Volný čas rodin s dětmi*. Praha: IDM MŠMT ČR, 1994.
- 12) LANGMEIER, J. a D. KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché. ISBN 80-247-1284-9.
- 13) LANGMEIER, J. a Z. MATĚJČEK. *Psychická deprivace v dětství*. 2., přeprac. vyd. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, 1968.
- 14) MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíc potřebují: [potřeba otevřené budoucnosti, mateřská a otcovská identita, jistota namísto úzkosti, problém týrání dětí]*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2007. ISBN 9788073672720.

- 15) MATĚJČEK, Z. *Rodiče a děti*. Třetí, upravené vydání (ve Vyšehradu první). Praha: Vyšehrad, 2017. ISBN 978-80-7429-797-7.
- 16) MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-24-9
- 17) MONTESSORI, M. *Objevování dítěte*. Vydání druhé, v Portále první, revidované. Přeložil Vladimíra HENELOVÁ. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1234-8.
- 18) OPRAVILOVÁ, E. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5107-8.
- 19) PEKAŘOVÁ, L. *Jak žít a nezbláznit se: [psychologie dítěte od předškolního věku do dospělosti]*. Olomouc: Poznání, 2006. ISBN 80-86606-49-X.
- 20) PIAGET, J. a B. INHELDER. *Psychologie dítěte*. Vyd. 3., v nakl. Portál 2. Přeložil Eva VYSKOČILOVÁ. Praha: Portál, 2000, c1997, 143 s. ISBN 80-7178-407-9.
- 21) ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-829-5.
- 22) SVOBODOVÁ, E. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-774-9.
- 23) ŠVAŘÍČEK, R. a K. ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- 24) VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. V Praze: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.
- 25) WINNER, E. *The point of words : Children's understanding of metaphor and irony*. 2nd edition. London : Harward university press, 1997. 212 s. ISBN 0-674-68126-6.

Online zdroje:

- 1) Český statistický úřad. *Úhrnná rozvodovost v letech 1950-2016*. [online] 2017. Získáno dne 28.2.2018 z:
<https://www.czso.cz/csu/czso/uhrnna-rozvodovost-v-letech-1950-2016>
Aktualizováno dne: 12.06.2017
- 2) HANZLOVSKÝ, M. *Proč je důležité dětem číst*. [online] 2010. Získáno dne 3.3. 2018 z:
<https://www.celostnimedicina.cz/proc-je-dulezite-detem-cist.htm>,
Aktualizováno dne 06.08.2010
- 3) KOHOUTEK, R. Psychologie v teorii a praxi, *Hra dětí předškolního věku*. [online] 2014. Získáno dne 7.2.2018 z:
<http://rudolfkohoutek.blog.cz/1404/hra-deti-predskolniho-veku>,
aktualizováno dne 14.4. 2014
- 4) *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2017. Získáno dne 5.1.2018. z:
http://www.nuv.cz/file/433_1_1/>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - Struktura rozhovoru

Příloha č. 2 - Rozhovor s paní P.

Příloha č. 3 - Rozhovor s paní K.

Příloha č. 1 - Struktura rozhovoru

Tato příloha obsahuje okruhy s otázkami k rozhovorům.

Společné činnosti:

Co všechno s vašimi dětmi děláte v době, kdy jste spolu?

Jaká je nejčastější činnost s vašimi dětmi?

Domácnost:

Zapojujete děti do domácích prací? Do kterých? Jakou formou probíhají? (hrou, povinností, společně/ individuálně) A jak často?

Jak u vás doma probíhá úklid hraček?

Jezdíte spolu nakupovat? Jak to probíhá?

Máte domácí zvíře? Kdo se o něj stará?

Denní rutina:

Jak probíhá ranní cesta do školky? Potřebuje vaše dítě pomoci s ranním vstáváním?

Jak a co všechno děláte ráno spolu?

Společná komunikace:

O čem si povídáte s vaším předškolním dítětem?

Kdo komu častěji klade otázky?

Jak probíhá váš rozhovor?

Jaké je vaše oblíbené téma?

Vyprávíte si vtipy? Jaké? Chápu je děti?

Vyprávíte si pohádky nebo historky? Kdo komu častěji? Jaké pohádky?

Četba:

Čtete si pohádky? Kdo nejčastěji čte a jaké? Jak to probíhá?

Hry:

Hrajete si s vaším dítětem? Jak? Na co?

Jaké hry hrajete a které patří mezi oblíbené? V čem spočívají?

Kdo je iniciátor hry?

Jak často si hrajete?

Škádlíte se a pošťuchujete? Dokážete být rovným partnerem pro dítě ve hře?

Rituály:

Využíváte nějaký rituál?

Máte rituál před spaním? Jak probíhá ukládání vašeho dítěte ke spánku?

Jak moc se s dětmi mazlíte? Kdo je ten, kdo se chce vždy přitulit?

Zájmy:

Navštěvujete s dítětem kulturní akce? Jaké jste v poslední době navštívili?

Jak často se navštěvujete s rodinou a blízkými přáteli, kteří mají stejně staré děti?

Jaké máte společné zájmy a jak často je provozujete?

Trávíte s dětmi čas u televize, či jiných DT? Jak často? Co je obsahem? (hry/ pohádky/ filmy) Mluvíte s dětmi o tom, co viděly v TV?

Jaký je váš nejhezčí společný zážitek?

Příloha č. 2 - Rozhovor s paní P.

Já: Co všechno s vašimi dětmi děláte v době, kdy jste spolu?

Paní P.: Přes týden toho moc není, protože jsem v práci. Jdeme na procházku nebo do cukrárny. V létě chodíme na koupaliště, ale teď v zimě jsou omezené možnosti, navíc když není sníh, tak to děti nebaví, takže jsme spíš doma.

Já: Na hory nejezdíte?

Paní P.: Loni jo, ale letos jsme se ještě nedostali na hory. Chtěla bych na lyže, protože loni začaly děti jezdit na lyžích a chtěla bych, aby na nich letos stály aspoň jednou. Ale zatím se mi to nepodařilo. Bobování teď nehrozí, když není sníh, takže těžko hledat aktivity, které může člověk podnikat venku v zimě.

Já: A když je víkend?

Paní P.: Když je víkend, tak toho je víc. Koupaliště, herny, výlety..

Já: Kam jezdíte na výlety?

Paní P.: Teď v zimě jsou taky docela omezené možnosti. Teď třeba byly Vánoční trhy, tak tam jsme byli. Byli jsme se podívat na sochy z ledu, tak tam je člověk vzal, ale je to těžké něco vymyslet teď v zimě. To my spíš jedeme někam do té herny, do Lvíčka v Plzni. Tam si děti vyhraji. Jsou mezi dětmi, a to je pro mě důležité, aby se zařadili mezi vrstevníky.

Já: To je přímo zařízení na trávení volného času pro děti?

Paní P.: Ano přímo pro děti, většinou to stojí kolem sto korun.

Já: Na osobu?

Paní P.: Ano, tam je to v podstatě velký areál, kde jsou skluzavky. To za nás nebylo...

Já: Vy jste tam s dětmi, nebo je to pouze pro děti?

Paní P.: Samozřejmě s dětmi, ale nijak si tam nehraji.

Já: Takže tam není žádná chůva nebo někdo, kdo by to organizoval..

Paní P.: Ne, ne, ne tam jsou s dětmi rodiče.

Já: A co tam děláte?

Paní P.: Hlídám je, dávám na ně pozor.

Já: Jak to tam funguje? Je tam nějaká aktivita přímo pro rodiče?

Paní P.: Jsou bezpečně vybavené, takže je možné nechat je si samostatně hrát. Většinou si tam lze dát kávu, je tam občerstvení pro rodiče, ale musím je mít neustále v dohledu.

Já: A další aktivity?

Paní P.: Jinak chodíme do bazénu, to jde i teď v zimě, ale to je tak všechno. Přes zimu je to hodně omezené, v létě je to lepší. To chodíme do ZOO, koupaliště. Byli jsme stanovat, jeli jsme na výlet na Orlík. Spoustu aktivit.

Já: Takže v létě jezdíte na dovolenou?

Paní P.: Když to jde finančně i časově, tak jo.

Já: Chodíte s dětmi na hřiště? Co tam děláte Vy jako rodič?

Paní P.: Ano často. Dohlížím na ně a asistuji jim při hře.

Já: Jaké aktivity provádějí s Vaším současným přítelem?

Paní P.: Jezdíme společně na výlety a plavat, ale sami spolu nic nepodniknou. Občas je obleče, povídá si s nimi a hraje fotbal.

Já: Jaká je nejčastější činnost s vašimi dětmi? Úplně jakákoliv.

Paní P.: Koupání.

Já: Koupání.

Paní P.: Koupání, to v podstatě máme každý den, a to se nemění.

Já: Jak to probíhá?

Paní P.: Napustím vanu, oni si tam vlezou. Mají tam spoustu hraček a buď tam jsem s nimi, nebo vždycky odejdu a uklízím a pak se zase k nim vrátím. Občas je vytopeno, (žertuje) ale to je aktivita, kterou máme opravdu každý den.

Já: Zvládají se kluci sami umýt? Nepostrádají vás u toho?

Paní P.: Jo to není problém.

Já: Jaká společná činnost je Vaše nejoblíbenější?

Paní P.: Plavání a výlety do přírody.

Já: Jaká je dětí nejoblíbenější činnost s Vámi?

Paní P.: Když u nich spím v posteli a mají mě u sebe.

Já: Zapojujete děti do domácích prací?

Paní P.: Snažím se, aby si namazali třeba chleba a nebo cokoliv, smést smetí do koše po sobě. Snažím se, aby si občas uklidili hračky, to je těžší je donutit. Ale pomůžou, oni rádi pomáhají, když jim člověk něco řekne.

Já: Co konkrétně? Třeba nádobí utírají?

Paní P.: Ne to ne, to by bylo hned rozbité. To ještě ne, na to jsou malí.

Já: S vařením Vám pomáhají třeba?

Paní P.: To jo, to je baví, ale tam je člověk taky nechce moc pustit hlavně k tomu horkému. Ale vaření mají rádi. Nakrájení je baví. Milují krájet houby, to jim dávám, protože se nebojím, ale jen příborovým nožem.

Já: Jak často je do domácích prací zapojujete?

Paní P.: Když si nehrají, tak víceméně vždycky. Když mají zájem a chtějí. Já je do toho nenutím.

Já: Jakou formou to probíhá? Jestli jim to oznámíte, nebo je nějak motivujete?

Paní P.: Pokud si hrají, tak já je od hry určitě neodtrhávám, protože jsem ráda, že si hrají a udělám si svou práci raději sama, ale když mají sami zájem, tak je do toho zapojím. Ale že bych jim sama od sebe dala něco krájet tak to ne.

Já: Jak častý je tento jejich zájem?

Paní P.: To nedokážu říct. V podstatě obden, dejme tomu. Oni vždycky sledují, co člověk dělá a chtějí to dělat taky. Takže přijdou sami většinou.

Já: A vy jste mluvila o tom úklidu hraček, že to je pro děti těžké.

Paní P.: Oni to ve školce uklidí krásně, ale tady jak ví, že to prostě maminka udělá za ně, tak se tolik nesnaží.

Já: Takže jak probíhá úklid hraček?

Paní P.: Uklízí je maminka. Občas něco pomůžou ale spíš já.

Já: Jezdíte spolu nakupovat?

Paní P.: Pořád, ale to je problematické, protože oni by chtěli všechno. A maminka jim všechno nemůže koupit, a tak jim pak řeknu, že už toho mají hodně, nebo jim něco vezmu v rámci možností, když to jde. Nejlépe když jsou ve vozíku, ať vůbec nesahají do regálu. (smích)

Já: Takže děti jsou ve vozíku.

Paní P.: Radši je mám ve vozíku ano. To by tam nastrkali půlku obchodu.

Já: Co s tím děláte, když tam pořád něco dávají? Řeknete jim, ať to jdou vrátit?

Paní P.: Já jim třeba řeknu, že to stojí moc penízků, nebo že si můžou vzít jenom jednu věc, nebo jim řeknu, že když se nekoupí toto, že se může koupit něco jiného.

Já: Takže se jim to snažíte vysvětlit.

Paní P.: Jo vysvětluji. Oni docela poslouchají. Na to slyší, zatím je tato metoda účinná a dobrá.

Já: Já jsem si všimla, že vy máte psa. Mě by zajímalo, kdo se o něho stará.

Paní P.: Já.

Já: Kluci pomáhají občas? S venčením například?

Paní P.: Oni by ho chtěli vzít na procházku rádi, jenže Eda je tak táhne, že by je shodil oba dva. Ale oni mu otevrou třeba dveře, když je venku, nasypou mu žrádlo, když jim to řeknu. To oni udělají všechno, ale jinak se starám já.

Já: Jak probíhá ranní cesta do školky? A ranní vstávání?

Paní P.: (smích) To bývá kruté.

Já: Co to znamená?

Paní P.: Nechtějí oba vstávat, takže je tahám z postele. Pak je většinou obleču, i když už se umí oblíkat sami, ale ráno bych se nedočkala a pak následuje ranní hygiena, nějaká snídaně. Většinou dostanou do ruky „Brumíka“ nebo něco takového a šťávu, že se napijí a opravdu posnídají před tím, než jdou do školky. Pak je musím odtáhnout do auta a oni

se mi desetkrát po cestě někde zastaví. Ale když už tam sedí, tak je to dobrý, tak jedeme do školky.

Já: Zastaví se třeba protože vzdorují, nebo proč?

Paní P.: Ne, ne. Protože si začnou s něčím hrát po cestě, nebo je zaujme nějaký ptáček nebo něco. Ale v celku dobrý, dá se to. Jsou dva, je to náročné. Jednoho by tam člověk vzal rychle a jde.

Já: Jak je budíte?

Paní P.: Já jim rozsvítím na chodbě a když už vidí světlo tak řeknu, že už je ráno, že musíme vstávat do školky a pak už to nějak jde. Nesmím jim však rozsvítit přímo v pokoji, to nemají rádi. Takže rozsvěcuji jen na chodbě. Přímé světlo ráno nechtějí, to mají po mně.

Já: O čem si společně nejčastěji povídáte?

Paní P.: Pokud byli ve školce, tak co tam dělali, to si povídáme každý den v týdnu. Pak si povídáme o hračkách, to mají ty Gormity. O tom mi vykládají často.

Já: Co o tom povídají?

Paní P.: Různě, jak se jmenují a tak, oni je znají lépe než já, protože oni k tomu existují pohádky a já na to nekoukám, takže oni mi to vysvětlují.

Já: Ty pohádky Vám děti vypráví?

Paní P.: Taky. Akorát, že ty moderní pohádky mi nejdou moc pochopit. Když je člověk vyloženě nesleduje. Takže mi to vysvětlují, že jeden je Lesní, jeden je Vodní, jeden je Energie větru, Kamenný a Luminos.

Já: O čem si ještě povídáte?

Paní P.: Cokoli, co se zeptají. Tak to rozebíráme. Oni se ptají pořád na něco, takže to záleží, co zrovna ten den nastalo. Ale co milují jsou teda zvířata, Zoo. To oni zbožňují. Takže o zvířátkách si povídáme často také.

Já: Která je jejich nejčastější otázka na Vás?

Paní P.: Nejčastější otázka je „Co to je?“

Já: Kdo komu častěji klade otázky?

Paní P.: Děti mě. Určitě.

Já: Byla nějaká otázka, která vás opravdu zarazila? Nebo u které jste třeba nechtěla odpovědět?

Paní P.: To ještě ne, to přijde. Ještě žádná nebyla.

Já: A byla nějaká, která vás rozesmála?

Paní P.: To jo, ale to už si nevzpomenu teď, to je vždycky v tu danou chvíli. Jednou to vlastně jo, ale to není úplně otázka.

Já: To nevadí.

Paní P.: Jednou mi syn řekl: „Maminko, aby ses neposr*la.“ Já jsem na něj něco křičela a on mi řekl tady toto.

Já: Jak jste reagovala?

Paní P.: Řekla jsem mu, že takové slovo se neříká, ať si jde vypláchnout pusinku, že je škaredé.

Já: O čem se bavíte spolu s dětmi v běžné komunikaci?

Paní P.: Já se nejraději bavím o školce a chci vědět co tam dělají. Kdo jsou jejich kamarádi, to mě zajímá. Aby se zařadili do kolektivu a abych věděla a měla přehled co dělají. O tom se ráda bavím já, jenže pak mi přestanou odpovídat, protože je to moc nebaví, takže mám smůlu. Pak se také bavíme o tom, co budeme dělat o víkendu a o prázdninách a o tom jaké to bylo s tátou, když je má u sebe expřítel.

Já: Vyprávíte si někdy vtipy?

Paní P.: Taky.

Já: A jaké?

Paní P.: Já používám hodně ironii.

Já: Chápu jí děti?

Paní P.: Ano právě, že chápu. Ze začátku nechápali, ale teď už jo.

Já: Jaký konkrétní vtip?

Paní P.: To jsou spíš poznámky takové. Kluci mají nejradši vtip, že si někdo prdnul. Takže teď mají takové období, že jim to přijde hrozně vtipné.

Já: Kdo komu vypráví pohádky?

Paní P.: My jsme si moc pohádky nevyprávěli, jelikož to nedokázali poslouchat, ale teď už je to lepší. Když jim něco vykládám, tak poslouchají a chvíli vydrží. Ale do teďka nebyli schopní moc poslouchat. Takže já jim vyprávím určitě.

Já: Co dělali, když nebyli schopní poslouchat?

Paní P.: Začali skákat po pokojíku, po postelích a začali do toho kecat.

Já: A co jste dělala vy?

Paní P.: No nic, tím pro mě pohádka skončila. To už člověk nechte dál, nebo nevykládá dál. Ale teď už chvíli vydrží, sice mě pořád doplňují, když vyprávím, ale není to jako před tím. Čtení je horší, to je nebaví, když je to čtenou formou, ale když jim něco vykládám tak je to lepší.

Já: A děti vám nějaké historky nebo pohádky vypráví?

Paní P.: Taky.

Já: Jaké například?

Paní P.: To jsou smyšlené. Často o strašidlech, to je teď zajímavá. Nebo o mumiích a takhle si vymýšlí.

Já: Strašíte se?

Paní P.: Jim se líbí strašidelný pohádky, ale nestrašíme se. Občas na sebe bafneme.

Já: A čtete si pohádky?

Paní P.: Ne.

Já: Spíš je tedy vyprávíte?

Paní P.: Ano. Čtení to u nás nejde, jak jsou dva. To ještě nezvládají se soustředit a poslouchat.

Já: Jak probíhá vaše povídání pohádky? Má to určenou nějakou denní dobu?

Paní P.: Před spaním si povídáme. Sice jí vykládám, ale kluci do toho povídají svoje historky.

Já: Takže ji doplňují.

Paní P.: Ano, mají k tomu svoje různé postřehy a dotazy, tak si o tom povídáme potom.

Já: A kluci jsou tedy v postelích?

Paní P.: Tak a poslouchají, ale to ještě nedávno nedokázali. Prostě začali lítat po pokoji a nedokázali naslouchat. To je až teď.

Já: Hrajete si s vašimi dětmi?

Paní P.: Taky.

Já: Na co?

Paní P.: Tak různě. Na Mumie třeba. Co se naskytne. Nedávno jsem ještě byla Dorotka Máchalová a táhli mě do pekla. To je jejich oblíbená pohádka, ale už si jí naštěstí okoukali.

Já: A kde bylo peklo? Nebo kam vás táhli?

Paní P.: Do ložnice, protože tam je přítmí. Měli jsme i vidle. Ale často si hrajeme spíše, když někde jsme. To s nimi lítám po tobogánech. Hrajeme na honěnou na zahradě nebo na schovávanou, to mají rádi.

Já: Nějaké deskové hry spolu hrajete? Třeba Člověče, nezlob se?

Paní P.: Člověče nezlob se nezvládají, ale máme takové kartičky, kde člověk hledá protiklady. To hrajeme. Jsou to obrázky a hledá se k jednomu opačná dvojice. Tam je třeba léto, zima, kyselé a sladké. To je baví, a to hrají i s přítelovou dcerou, když je tady a spolu to taky hrajeme často. S těmi kartičkami si hrajeme často a povídáme si o tom. Ale vyloženě desková hra jako je Člověče nezlob se, tak to ještě ne.

Já: Jak dlouho u toho vydrží?

Paní P.: Než to dohrajeme. Ono těch kartiček je docela hodně, tak než je člověk seskládá, to je půl hodina. A to vydrží. Oni vydrží u hry, to není problém, ale musí je to zaujmout a bavit, jinak ne. A nebaví je všechno.

Já: Co například?

Paní P.: Nebaví je moc řízená činnost do detailu. Kreslení například, kde by měli obkreslit obrázek, nějakou šablonu. Nebo vymalovat obrázek, to vůbec. To jsou pak čáranice přes celé papíry, a to je pak nebaví. Ale s modelínou vydrží třeba dvě hodiny. Je to zajímavé. Něco je baví a něco ne.

Já: Takže si myslíte, že je to nebaví, protože jim to tolik nejde?

Paní P.: No asi jo. Oni potřebují, aby je to nějak zaujalo. A když něco dlouhou dobu trvá, tak je to nebaví, pokud je to nezaujme. Když po nich chci něco delší dobu dělat, tak to už je taky pak nebaví.

Já: Říkala jste, že si hrají i s dcerou vašeho přítele, kterou zpočátku odstrkovali a žárlili na ní. Dokáží si spolu hrát dohromady?

Paní P.: Jo to jo, už je to lepší. Teď si hrají často na schovávanou, nebo ona má takové karty, tak to s ní taky hrají. Nebo různé hry. Na čerty si hrají často.

Já: Jak se to hraje?

Paní P.: Oni mají čertovské masky a vidle a blbnou s tím. To oni zbožňují a hrají si na to často. Ale spíš jim kupuji lego a různé stavebnice. Ona má nějaké vědomostní karty, kde něco hraje, tam má za úkol něco poznávat a kluci jí to berou a pak si hrají spolu. Takže oni se snaží dělat ty samé aktivity jako ona.

Já: Takže ona je ta, kdo jim ty hry organizuje? Ten, kdo přijde s nějakým nápadem.

Paní P.: Ona teď organizuje celou naši rodinu.

Já: Která hra je vaše nejoblíbenější, když si spolu hrajete?

Paní P.: Já jsem s nimi nejraději venku. Když můžeme být venku a jsme někde na hřišti anebo v ZOO, kde si můžeme povídat ke zvířatům a tak. Ale nějakou hru úplně v oblíbě nemám. Na to moc nejsem.

Já: Co děláte venku?

Paní P.: Chodíme na hřiště a na procházky, povídáme si. Ono taky záleží na počasí.

Já: Když spolu hrajete hru, kdo je ten iniciátor, kdo přijde s tou hrou? Jste to spíš vy nebo děti?

Paní P.: Děti.

Já: Jak často si spolu hrajete?

Paní P.: Každý den.

Já: Jak dlouho ty hry trvají?

Paní P.: Podle toho, když je týden anebo víkend. Když je víkend tak si hrajeme v podstatě celý den, protože víkend se točí u mě kolem dětí. Ale v týdnu maximálně hodinu. Oni mají svoje hry a hrají si hodně spolu tím, že jsou dva.

Já: A co děláte Vy, když si spolu kluci hrají?

Paní P.: Většinou uklízím, peru, vařím, žehlím.

Já: Do toho tedy kluky nezapojujete, pokud sami nepřijdou pomoci.

Paní P.: Když si hrají tak ne. Když sami přijdou tak jo.

Já: Jaké jsou nejoblíbenější hračky dětí?

Paní P.: Oni mají rádi teď strašidla, upíry, čerty a Gormity, takže to jsou spíš postavičky a plyšáky máme taky, ty mají rádi, ale syn D. má bohužel alergii na roztoče, takže jsme je museli omezit.

Já: Myslíte si, že dokážete být rovným partnerem pro dítě ve hře? Jestli se dokážete přizpůsobit na dětskou úroveň.

Paní P.: Jo, jo to je jasné. Kdybych měla hrát sama za sebe, tak to bychom se asi nikam nedostali. Myslím tím teď, když si kopeme s míčem například. Takže to musím přizpůsobovat jejich dovednostem.

Já: Jak se cítíte při hře s vašimi dětmi?

Paní P.: Člověk to dělá hlavně kvůli nim. Člověk se snaží podvolit dětem. Člověk má radost z dětí, že ony mají radost. Ale že by mě to vyloženě bavilo, tak to často nemůžu říct.

Já: Máte v rodině nějaké rituály, které se opakují každý den, nebo týden. Například když jdete do školky, nebo právě to čtení před spaním?

Paní P.: Rituály pro nás představuje určitě koupání, protože to je jediná činnost, která je opravdu pravidelná. A pak, když je vedu do školky, tak si dáváme pusy, nebo ví že ráno dostanou jídlo. Řekla bych, že každodenní režim jsou rituály. Pro mě. Jinak každou neděli

chodíme na procházky po okolí i se psem a jinak každý pátek, pokud to vyjde si děláme hezký večer.

Já: Co je hezký večer? Nebo jak to probíhá?

Paní P.: To si zalezeme s kluky do postele a pustíme si nějakou pohádku. Ale rituály máme v průběhu dne a našeho režimu. Kluci vědí, v kolik hodin jdou do postele, že ráno se snídá a pak jedeme do školky a tak. To vlastně probíhá každý den to samé.

Já: V kolik hodin chodí spát?

Paní P.: Dávám je teď v osm a usínají v devět.

Já: Jak probíhá ukládání ke spánku?

Paní P.: Napřed je koupel, pak jdeme nahoru, vykládáme si u knížky a dále mají pohádku před spaním na to jsou zvyklí.

Já: Jakou?

Paní P.: Gormity.

Já: To je DVD?

Paní P.: Jo to je DVD, tam mají televizi v pokojíčku.

Já: Jak moc se s dětmi mazlíte?

Paní P.: Pořád, když přijdou tak pořád.

Já: Kdo je ten, kdo se chce vždycky přitulit?

Paní P.: To je oboustranné.

Já: Navštěvujete s dětmi nějaké kulturní akce?

Paní P.: Všechny, co můžu a stihnu. Opravdu všechny, když je někde nějaká pouť a tak. Den Rokycan. Když mám děti u sebe o víkendu, tak jdeme v podstatě všude.

Já: Jsou to spíš akce pro děti nebo pro rodiče?

Paní P.: Snažím se využívat především akce pro děti, aby se nenudily, ale když byl Den Rokycan tak si myslím, že jsme si to užili všichni, že tam byla zábava pro obě generace.

Já: Jaká zábava konkrétně?

Paní P.: Pro děti tam byl skákací hrad a pro dospělé, různé kapely, stánky a kamarádi.

Já: Jaké jste v poslední době společně navštívili?

Paní P.: Adventní trhy asi. Ale to jsem je neměla ten víkend zrovna, já jsem tam byla bez dětí.

Já: Jak často se navštěvujete s rodinou a blízkými přáteli, kteří mají podobně staré děti s vašimi?

Paní P.: Teď co mám přítele, tak hodně často. Předtím to bylo horší, protože lidi kolem mě nemají stejně staré děti. Ale tím že přítel má dceru v první třídě, tak si docela vyhraji. A teď co mám přítele, tak spousta jeho kamarádů má stejně staré děti nebo trochu starší, takže se navštěvujeme v podstatě pořád. Buď máme nějaký návštěvy, nebo jsme po návštěvách. Každý víkend minimálně k někomu jedeme. Pořád jsou v kolektivu a dělá jim to dobře.

Já: Co znamená, že jim to dělá dobře?

Paní P.: Že se víc kamarádí. Předtím byli takoví, že byli pořád jen spolu ty dvojčata a teď už se kamarádí s ostatními dětmi. Prospívá jim to být v kolektivu.

Já: Jaké máte společné zájmy s dětmi? A jak často je provozujete? Jestli nějaký sport, nebo cokoliv.

Paní P.: Sport ještě úplně ne, ale já doufám, že budou jezdit na kole aktivně, oni zatím ještě moc nechtějí, ale když budou jezdit na kole, tak budu ráda, když budeme spolu jezdit na kole. S kluky je to těžké mít stejný zájem. Oni chodí na hokej, tam je teda vozí můj expřítel.

Já: Jak často?

Paní P.: Pondělí a úterý. Každý týden. A jsou tam hodinu. Chci je ještě přihlásit na fotbal, což taky nebude společný zájem, ale v létě máme společný zájem plavání. Chodíme na koupaliště často. Ale zima je na ty aktivity hrozná. V zimě toho člověk moc nevymyslí. Pokud nejedeme vyloženě na lyže.

Já: Jaké jsou Vaše zájmy?

Paní P.: Zahrada, vaření a cestování.

Já: Trávíte s dětmi čas u televize? Nebo jiných digitálních technologiích a jakých?

Paní P.: Tak tablet ne, televize maximálně když jsem unavená anebo když chceme opravdu odpočívat, tak to i ocením, že dokážou sedět a koukat na pohádku. Když si člověk potřebuje odpočinout, tak je to fajn. Ale tablet a počítače neuznávám a telefon nedávám.

Já: Jak často se díváte na televizi spolu?

Paní P.: Když přijdou ze školky, tak se chvíli koukají, tak půl hodiny. Já zatím něco dělám v kuchyni, takže to nesleduji, ale mám přehled na co koukají tím, jak máme situovaný interiér. A oni si pak jdou většinou hrát, nebo vytáhneme modelínu a tak, ale půl hodiny, jak oni odpočívají, tak to mají k tomu.

Já: Na co se koukají v televizi?

Paní P.: Na pohádky nejčastěji. Koukají na Disney chanel. Já nevím, jak se to jmenuje, tam mají pohádku Kocour a beruška, to jsou takoví bojovníci. To mají nejraději. Želvy Ninja a pohádky na tento způsob. Jsou to kluci, takže asi mají rádi takový bojovný. Jinak si rádi prohlížíme encyklopedie, to je taky baví.

Já: Mluvíte s dětmi o tom, co viděli v TV? Nebo povídáte si o tom? O pohádkách?

Paní P.: Když se mě na to ptají, tak jo, ale jinak ne.

Já: Jaký je váš nejhezčí společný zážitek?

Paní P.: Když mě dojaly, to bylo na Vánoce, měli dětskou upřímnou radost, a to mě vyloženě dojmuli. To jsem většinou šťastná i za ně. Takže to je takové příjemné. Nevím vyloženě hezký zážitek. Ono jich je hodně, ale že bych měla něco jako extrémně to zatím ještě ne. Tak samozřejmě člověk je rád, když mu řeknou, že mě mají rádi a „maminko ty jsi pro nás nejlepší“ a vyznání lásky, to slyší každá máma ráda, ale že bych si vyloženě pamatovala nějaký moment, tak na to ještě si myslím přijde řada.

Já: A jak probíhaly Vánoce u vás doma? Držíte Vánoční zvyky? Popřípadě jaké a jak probíhají?

Paní P.: Kluci byli letos u otce a spolu jsme to slavili druhý den. Já jsem byla s přítelem. Bylo to smutné bez dětí, ale pak jsme si to vynahradili. Oni mají teď Vánoce asi na třech místech, takže toho dostali spoustu. Vánoce jsme slavili druhý den u našich. Přes den

jdeme do kostela všichni a sledujeme, jestli přiletí zlaté prasátko. Letos nás bylo asi osm, dali jsme si večeri. Potom jsme šli ven, kde jsme si zapálili prskavky a zazpívali koledy. Mezitím Ježíšek přinesl dárky.

Já: Dodržujete ještě jiné tradice? Jaké?

Paní P.: Velikonoce a Halloween. Máme pomlázky a chodíme koledovat po známých.

Já: Jak často si říkáte, že se máte rádi a projevujete si lásku?

Paní P.: Pořád.

Já: Jak řešíte nemoc vašich dětí?

Paní P.: Snažím se je z toho dostat léky klasickými z lékárny a když to nejde a je hůř, tak jedeme k doktorovi. Ale většinou se snažím sama napřed.

Já: A staráte se o ně vy?

Paní P.: Převážně já. V práci si беру OČR, dovolenou anebo přijdu o hodně peněz a pak to zase musím dohánět a šetřit, abych se zas z toho nějak zmátořila. Takže tohle je věčný boj v ČR.

Já: Jak řešíte Vaši nemoc?

Paní P.: Přecházím. Všechno přecházím. To tak je.

Já: Kdo se podílí na hlídání vašich dětí kromě Vás a Vašeho expřítele?

Paní P.: Babička, moje máma, ale to je výjimečně, ona má taky dost práce.

Já: Zpíváte si doma? Nebo říkáte si s dětmi nějaké básničky?

Paní P.: Já jim zpívám často, ale kluky to moc nebaví, že by opakovali a něco zpívali. Měli období, že zpívali písničku *Co jste hasiči*, ale jinak nic. A nedávno jsem slyšela syna zpívat *Ježíšku panáčku*, a to měl asi ze školky.

Já: Podílí se MŠ na nějakých společných činnostech pro rodiče s dětmi?

Paní P.: Ano, chodíme na společné tvoření a keramiku jednou za měsíc do školky, ale kluci nejsou spolu ve třídě, protože spolu zlobili, tak musím vždycky tvořit dvakrát ve dvou třídách.

Já: Dobře, za mě je to asi teď pro zatím vše, takže děkuji za rozhovor a ráda bych se domluvila na další spolupráci v případě nějakých nedoplněných informacích, zda bych Vás pak mohla opět kontaktovat s doplňujícími otázkami.

Paní P.: To už je konec? Já děkuji. Určitě to nebude problém.

Příloha č. 3 - Rozhovor s paní K.

Já: Zajímalo by mě, co všechno děláš s Tvými dětmi v době, kdy jste spolu.

Paní K.: Když mám volný program a jsem s nimi, tak hrajeme různé hry, ale hodně chodíme ven a jsme venku. Chodíme na hřiště, jezdíme na kole, jezdíme na lyže, když je zima, chodíme lézt do Jeremi. (matka upozorňuje dceru u jídla, která se jí snaží doplňovat, že je to rozhovor s ní, aby jí do výpovědi nezasahovala)

Já: S oběma dětma?

Paní K.: Ano, akorát se dost přizpůsobujeme programu staršího dítěte. To znamená dceři. Málokdy vyhovíme mladšímu dítěti.

Já: Chodíte lézt celá rodina?

Paní K.: Ano.

Já: Kam chodíte, když jdete na procházky?

Paní K.: Když jdeme na procházky, tak jdeme buď do Central parku, nebo do Prokopského údolí anebo si vybíráme lokality úplně vzdálené. Kdy se jedná o nějaký cílený výlet a jedeme se někam podívat, kde to ne úplně dobře známe anebo kde se nám to líbilo, tak se tam jedeme podívat znovu a rádi se tam vracíme.

Já: Co děláte, když jdete na procházku do Central parku? Jenom se tam chodíte projít nebo tam děláte nějaké aktivity přímo souvisejícími s tím místem?

Paní K.: Když jdeme do Central Parku, tak tam je za prvé spousta hřišť pro děti, za další tam využíváme rybník, kde jsou kachny, tak občas jdeme krmit ryby nebo kachny, ale tomu jsme se spíš věnovali, když byly děti menší. Teď už tam jdeme s tím, že si vezmeme většinou kolo a in-liny a jezdíme si po parku, ale cílem návštěvy je častěji dětské hřiště.

Já: Když jsi s dětmi na hřišti, tak co tam děláš Ty? Hlídáš je, nebo si tam s nimi hraješ?

Paní K.: Když jsme na hřišti tady u školky, které dobře známe, tak si tam nejčastěji povídám s ostatními maminkami a děti si tam hrají s ostatními dětmi.

Já: Jaká je tedy asi nejčastější činnost s vašimi dětmi?

Paní K.: Společná nejčastější činnost je nějaká sportovní aktivita. To znamená bruslení, kolo, lezení, plavání a lyžování teď v zimě. To je tedy většinou o víkendu. V týdnu spíš trávíme čas na hřišti.

Já: Kdy jste byli s mladším dítětem poprvé lyžovat?

Paní K.: Kdy byl poprvé lyžovat? Byl asi před dvěma lety, to mu byly tři roky, ale tu aktivitu ještě nepobíral. To znamená, vůbec ho to nebavilo a neměl o ní moc zájem, takže to spíš bylo vyvolané z naší strany než z jeho, ale loni už lyžoval a celkem ho to bavilo a letos v těch pěti letech můžu říct, že ho to baví hodně.

Já: Takže už lyžuje.

Paní K.: Lyžoval sám a lyžuje celkem zdatně s vedením, že jede za někým, tak aby to bylo bezpečné.

Já: Jaká je tedy z těch společných činností ta nejoblíbenější?

Paní K.: Já mám nejradši výlety pěšky, třeba v horách nebo někde v přírodě.

Já: Kam chodíš ráda?

Paní K.: Hodně ráda chodím tady v okolí Prahy, to znamená třeba kolem Berounky, taky jsme dělali pěkné výlety podél Vltavy, to se mi moc líbilo anebo takové běžné v Prokopském údolí. To máme nejbliž.

Já: A troufneš si říct, která je nejoblíbenější společná činnost dětí s vámi jako s rodiči?

Paní K.: Dcera má ráda lezení, když jdeme společně a ten mladší bych spíš řekla, že má rád takové společné hry typu házené, fotbalu a hokeje. A to s ním hraje spíš manžel než já.

Já: Zajímalo by mě, jestli zapojuješ chlapce do nějaké domácí činnosti.

Paní K.: No (smích), snažíme se, aby uklízel a rozhodně se na úklidu podílel, takže ano. Ale většinou to stojí hodně úsilí ho přesvědčit.

Já: Co dělá v domácnosti?

Paní K.: Musí po sobě uklízet hračky, které si vyndal.

Já: Uklízí sám od sebe, nebo mu pomáháte?

Paní K.: Většinou jdu a pomůžu mu, abych ho do toho donutila a když to stojí hodně přemlouvání, tak to udělám tak, že řeknu „*Pojď, já ti pomůžu a uděláme to spolu.*“ Ale někdy ho motivuje dcera, protože ta je v tom už spolehlivější, takže vidí, že to jde dělat ona, a tak on jde taky. Ale odmlouvá, to nejde úplně rád. A občas ho poprosím, aby přinesl příbory před jídlem, ale to je hodně zřídkla.

Já: Pomáhá Ti s vařením?

Paní K.: To ano, to mají rádi oba, ale já je odháním, protože to chci mít v klidu bez nervů a nepořádku. On by pomáhal rád, když je na to čas a nálada, tak ho do kuchyně k sobě pustím.

Já: Co ho při vaření necháš udělat?

Paní K.: Dávám mu například přesypávat mouku, když něco pečeme. Většinou když pečů, tak to pomáhá víc. Nebo nalévá mléko, nebo mu dám něco míchat, ale on zkouší i škrábat brambory, nebo mrkev, tak to ho baví. Chce ty věci zkoušet, tak pokud se moc neplete, tak ho to dělat nechám. Rád by i něco krájel, ale tam já se bojím mu nechat ostrý nůž, takže to řešíme nějakou náhražkou.

Já: Jakou?

Paní K.: Dám mu příborový nůž a nechám ho krájet třeba chleba nebo houby.

Já: Jak často tedy tyto domácí práce spolu provádíte?

Paní K.: Tak jednou týdně. Víc ne.

Já: Jakou formou probíhá úklid hraček?

Paní K.: Musí si uklidit, co si vyndají. Já v tom nejsem úplně důsledná, aby než si vezmou jinou hračku, tak uklidily jinou hračku, takže uklízí večer všechny, než jde spát.

Já: Jak to probíhá?

Paní K.: Oni mají takové boxy, kde mají různé hračky. V jednom mají například koleje a vláčky v dalším lego. To večer roztřídí tam, kam to patří, ale není to úplně úklid.

Já: Takže uklízí na Tvůj povel, ale sami od sebe neuklízí.

Paní K.: Sám neuklízí rozhodně ne.

Já: Jezdíte spolu nakupovat?

Paní K.: Já nejezdím nakoupit autem, takže většinou jezdí manžel s dětmi.

(Dcera dodává: „Do Globusu pro sekanou.“)

Paní K.: Já chodím totiž většinou sama na menší nákupy po práci. Když je to v týdnu, tak se zastavím v obchodě, než je vyzvednu ze školy a školky. Ale je pravda, že někdy jdeme i společně.

Já: Když jdete společně, tak jak probíhá nákup?

Paní K.: Většinou mi pomáhají házet věci, které chtějí do košíku. A pak musíme probírat, co si tam necháme. Oni jsou zvyklé už chodit nakupovat a umí se tam chovat, protože když byli menší, to znamená, nechodili ještě ani do školky, tak jsme chodili všude společně a takový ten věk, kdy byli hodně nekontrolovatelní, tak se mi podařilo asi trošku je utnout v tom, že se tam chovají občas celkem slušně. Nehází neřízeně věci, kam nemají, nepřehrabují se v regálech samostatně. Už vědí, že nesmí sahat na věci, které si nekoupí.

Já: Takže se zeptají, jestli si můžou vzít určitou věc?

Paní K.: Ano, zeptají se. To dělali, když byli menší. Měli tendenci vyklidit regál, ale teď už je to dobré.

Já: Máte nějaké domácí zvíře?

Paní K.: Ne. To nemáme, ale naši rodiče mají.

Já: Z jakého důvodu vy nemáte?

Paní K.: My jezdíme na víkendy pryč. Často k prarodičům a oni mají dům se zahradou a mají tam psa, kočky a slepice a měli i králíky, takže o víkendu bych nechtěla, abychom museli řešit, co se zvířátkem přes dobu, co jsme pryč.

Já: Takže si děti užijí zvířátka u prarodičů. Jak probíhá ranní vstávání?

Paní K.: Vstávají v sedm hodin, když jdou do školy a školky a vodí je manžel, protože já chodím na sedmou hodinu ráno do práce. Ale občas se stane, že je vedu já, a to vstáváme brzo. Se mnou vstávají docela dobře, protože je to pro ně výjimečné, že je vedu. A já je budím tak, že oni se nestihnou, tak jako rozjet do neříditelnosti.

Já: Jak je budíš?

Paní K.: Budím je tak, že k nim dojdou a zatřepu s nimi a řeknu „*Lidi vstáváme*“ A manžel ten jim zase roztahuje rolety a to děti tvrdí, že nemají rády.

Já: Když probudíte děti, co pak následuje?

Paní K.: Když je probudíme, tak už tady mají připravený čaj a snídani, takže se jdou nasnídat. Když mají ráno čas, tak si pustí k jídlu Děčko. Pak se oblékají, vyčistí zuby a odchází do školy a do školky. Dcera chodí tady hned do školy a syn chodí s manželem. Ten ho vodí zhruba stejně do školky na osmou hodinu.

Já: Dcera tedy chodí sama do školy?

Paní K.: Teď už chodí sama, protože chce chodit sama a tady není žádná silnice, tak je to bezpečné. Oni jdou spolu kus s manželem a synem a pak se rozdělí a dcera jde sama ke škole a kluci do školky.

Já: Je nějaký rozdíl mezi vypravováním předškolního a školního dítěte? Potřebuje například více pomoc mladší syn než dcera?

Paní K.: Oni jsou poměrně samostatní, ale musím je kontrolovat, jestli si vzal správné věci, protože oni si oblečení vybírají sami, ale ne vždycky je to vhodně zvolené ohledně počasí. Takže to se musí zkontrolovat. Občas se mi stane, že ho vyzvednu a má na sobě jenom punčocháče. A občas se zasekne a vzteká se, že něco nechce. Nebo si chce s sebou nosit věci do školky na hraní. Tak to jsou pak diskuze o tom, co všechno si vzít může do školky a co ne.

Já: Co si chce brát?

Paní K.: Nějaké panáčky z lega a Krokouše.

Já: Co je Krokouš?

Paní K.: Krokouš je plyšový krokodýl, kterého má od třech měsíců a už vypadá vypelichaně. A to je jeho taková fetiš trošku.

(Děti přinesly Krokouše na ukázkou.)

Já: O čem si nejčastěji povídáš s předškolním dítětem?

Paní K.: Spolu si často povídáme o jeho kamarádech. Teď jsme zrovna řešili, koho by pozval na svou narozeninovou oslavu a koho ne. Často mění svůj názor podle toho, s kým se zrovna kamarádí.

Já: Co ještě povídá o kamarádech?

Paní K.: S kým si hrál, kdo mu co půjčil za hračky, že hráli ve školce fotbal a s kým se nekamarádí.

Já: O školce povídá něco?

Paní K.: Docela jo, hodně povídá o tom, co dělají na zahrádce, tam si myslím, že chodí rád. Občas mají divadýlka, tak o nich povídá, když ho něco zaujme při představení. Hodně vypráví o paní učitelce.

Já: Co vypráví o paní učitelce?

Paní K.: On má paní učitelku, kterou má od doby, co tam nastoupil a teď jí má už třetím rokem a má jí moc rád. Vypráví, co paní učitelka všechno umí. Vypráví o tom, jak umí malovat, hrát na klavír, že se připravují na besídku a jak nám nesmí říct, o čem to bude, ale stejně nám to vždycky poví.

Já: Vnímáš nějaký rozdíl mezi Tvou komunikací s dcerou a synem?

Paní K.: Vnímám. Syn podle mě vůbec nechápe potřeby běžného denního života. Myslím tím, co by člověk měl stihnout a musí zvládnout. Třeba konkrétně ten nákup. A jak to nechápe, tak si prosazuje neúnavně svou, že chce jít na hřiště, když musíme jít něco někam zařídit. Takže se vzteká. Naproti tomu dceři řeknu, že někam potřebuju nebo že nemůžu, že musíme jít něco někam udělat a ona řekne jenom „ach jo“ a chápe to, kdežto syn si pořád trvá na tom svém a prosazuje si to.

Já: Čím si myslíš, že to je způsobené?

Paní K.: Myslím si, že je to ještě jeho věkem. Že se to zlepší časem, až to bude chápat, ale také si troufnu tvrdit, že to bude i jeho temperamentem zčásti.

Já: Kdo komu častěji klade otázky ve vzájemné komunikaci mezi tebou a synem?

Paní: Nevím, jestli jsou to otázky, ale syn mě.

Já: Co říká?

Paní K.: Proč něco nemůže, proč něco může. Proč musí jít po schodech, když může jet výtahem.

Já: Co jsi mu na to řekla?

Paní K.: Že nemusel, ale že mi přišlo nerozumné čekat na výtah, když byl v 6. patře. On je takový, že pořád něco potřebuje, on se moc neptá, ale řídí nás. Má tu tendenci si pořád říkat o věci. Například říká: „Dej mi pití, udělej tohle, pojd' si se mnou zakopat, zahrát.“ On neřekne, půjdeš si se mnou zahrát? Ale řekne: „Pojd' si se mnou zahrát.“

Já: Jak probíhá váš rozhovor? Můžeš uvést nějaký příklad?

Paní K.: No on třeba přijde a říká: „Hele řekni mi, které si myslíš, že Gormiti, (to jsou figurky, které má rád), se mi líbí.“ Tak já řeknu „Tenhle“ a on „Nene“ „Tak tenhle“ a on „Nene“ „Tak tenhle“ a to taky není a nakonec z toho vyjde, že to není žádný. A tím se bavíme. Já si myslím, že tu komunikaci občas vyhledává s tím cílem, abych se mu věnovala.

Já: Jaké je vaše společné oblíbené téma?

Paní K.: To jsou různé knížky, které čteme večer. Máme rádi Včelí medvídky od Kahouna, kde se následně bavíme o legráčkách, které tam jsou. O smradlavé vodičce z ploštice a podobně. Vždycky nějaké téma z našich knížek najdeme, které nás baví.

Já: Vyprávíte si vtipy?

Paní K.: Vtipy to nejsou, spíš se smějeme různým zábavným situacím. Hlavně z nějaké knížky nebo pohádky.

Já: Vzpomeneš si na nějakou?

Paní K.: Teď to jsou ti Včelí medvídci, tam je takové popisování ploštice, jak se jí vysmívají, tak se tomu zasmějeme.

Já: Co mu přijde vtipné?

Paní K.: Jsou to vtipně vyobrazené fotografie nějakých zvířat. Hodně se smál mé švagrové, kde byla vyfocená v plavkách a dělala tam takové pózy, jako ramena a ukazuje svaly, tak té fotce se smál docela dlouho.

Já: A co třeba slovní hříčky? Chápe některé?

Paní K.: Myslím si, že když je pod tím schovaný nějaký jinotaj, tak ne, ale když je to nějaká básnička a byla by legrační tak to jo. To myslím, že má rád. I věci, které dělají na besídkách, kde mají nějakou legrační písničku. Tomu se směje.

Já: Používáte doma v komunikaci ironii?

Paní K.: Já ji používám v negativním slova smyslu, že řeknu: „*No tak to jsi teda udělal moc dobře*“ A to on moc nechápe.

Já: Čtete si pohádky?

Paní K.: Pohádky čteme téměř každý den.

Já: V jakou denní dobu?

Paní K.: Večer, než jdou spát v posteli.

Já: Jaké pohádky čtete?

Paní K.: Většinou to střídáme. Syn má rád jiné věci než dcera. V tomhle už se rozevřely u nich ty nůžky, že je každý někde jinde. Takže často čteme, když je doma manžel, odděleně. Dceři čte manžel a já čtu synovi. Většinou čtu klasické české pohádky. Třeba Kosprda a Telecí, pak od Astrid Lingrenové Lotta z Roštěcké uličky, Pipi dlouhá punčocha... Teď jsme četli hodně Včelí medvídky, pak jsme četli Macha a Šebestovou. To si myslím, že je knížka, kterou má hodně rád.

Já: Jak to organizujete, když Ty čteš synovi a manžel dceři.

Paní K.: Dcera chce číst třeba Herryho Potera a to syn moc nezvládá. Podle mě to je na něho ještě těžké, že by to nepochopil a nezvládá to vstřebávat jako ona ještě. Takže většinou manžel jde s dcerou do jiného pokoje a tam si čtou a my jsme se synem v pokojíčku v posteli.

Já: Takže jsi se synem v posteli a čtete si. Vydrží syn poslouchat? Nebo má k tomu nějaké připomínky v průběhu?

Paní K.: Vydrží to poslouchat. A když ty připomínky má, tak ve *stylu* „*Ukaž, já se chci podívat na ten obrázek!*“ Ale vnímá pohádku líp než já.

Já: Pokládáte si po čtení nebo i v průběhu nějaké otázky, nebo bavíte se o tom, co jste spolu četli?

Paní K.: Někdy jo, ale ne vždycky. Máme i některé knížky, které jsou tím smyslem psané, že tam už určité otázky k textu jsou. Například že na závěr je tam k tomu nějaké hodnocení, ale ne vždycky to čteme.

Já: Hraješ si s předškolním dítětem?

Paní K.: Většinou venku, když je to nějaká cílená aktivita tak jo. Teď jsme hráli hry na schovávanou, ale musím říct, že v týdnu se mi úplně nechce, protože mám spoustu práce kolem. Potřebuji psát s dcerou úkoly, tak se to hraní venku omezilo. Syn proto vyžaduje často, abychom si s ním hráli, konkrétně já, ale myslím si, že je to spíš, že vidí, že se věnuji dceři, která píše úkol a on potřebuje taky pozornost strhnout na sebe, takže ho většinou nenápadně odešlu, ať si jde hrát sám.

Já: Jak se tedy liší společné činnosti o víkendu a v týdnu?

Paní K.: O víkendu se čas na to hraní najde, že si s ním jdu chvíli stavět koleje, nebo podívat se aspoň na to, co postavil. V týdnu jsme hodně venku. Každý den, pokud není nějaká výjimka, tak rovnou ze školky zůstaneme hodinu a půl, hodinku venku. Takže přijdeme domů kolem půl šesté nebo v šest a pak už do té osmé je relativně krátký čas, takže toho prostoru tolik není. Ale teď chtějí hrát různé společenské hry.

Já: Jaké společenské hry chtějí hrát?

Paní K.: Černého Petra, Prší, Sázky a dostihy, Osadníci z Katanu.

Já: To spolu hrajete celá rodina?

Paní K.: Když je na to čas a prostor, tak hraje celá rodina. Pokud jeden z nás dělá něco jiného, tak pak hrajeme Černého Petra jenom ve třech.

Já: Jaké hry hrajete a které patří mezi oblíbené?

Paní K.: Hry, které hrajeme, tak on má zároveň hrozně rád. Černého Petra má rád, když zrovna si ho vytáhnu já. Pak máme novou hru a je to jako Timeline a stylem té hry je, že se jedná o zvířata a srovnává se do řady velikost těch zvířat, nebo kolik se dožijí a nebo kolik váží, že si může člověk vybrat, co bude poznávat a vždycky se dá jedna karta a tam se řekne „*Máš tady tygra a ten váží třeba 25 kilo*“ a vzhledem k té jedné kartě se ostatní zvířata pak srovnávají, tak to má rád, že rád poznává, co je to za zvíře a odhaduje jejich vlastnosti. Rád srovnává, jestli je větší, menší, těžší, lehčí.

Já: Když si děti hrají, co mezi tím děláš Ty?

Paní K.: Já většinou uklízím, nebo dělám něco na počítači, že si vyřizuji poštu nebo platby přes internet a někdy i surfuji jenom. Někdy koukám na televizi, když je třeba teď Olympiáda.

Já: Kdo je iniciátorem hry? Přijdou děti za Tebou, či Ty jdeš za dětmi s vidinou společné hry?

Paní K.: Přijdou většinou děti, ale pokud už je tady stav, že by se chtěly pořád na něco koukat na počítači nebo otravovat, tak řeknu většinou, že si půjdeme hrát. Někdy se to ujme někdy ne.

Já: Jak často se to ujme? Víc se to ujme nebo ne?

Paní K.: Asi víc se to ujme, ale opravdu jsou i momenty, kdy vyžadují, že chtějí pustit něco na počítači něco z YouTube a s tím otravují.

Já: Jaký k tomu máš přístup Ty?

Paní K.: V podstatě jim dost často něco pustím, když to chtějí, ale nějakým časovým limitem to omezují, ale rozhodně to není třeba jen půl hodina denně. V týdnu na to čas není, to se mi daří je zaměstnat venku. Ale o víkendu, kdybychom byli doma a nikam jsme nešli anebo byli nemocní, tak to bych si troufla říct, že dvě hodiny to budou.

Já: Dokážeš být rovným partnerem ve hře pro své děti?

Paní K.: Většinou spíš ne, myslím si, že ne.

Já: Jak se cítíš u toho, když si hraješ s dětma?

Paní K.: Pokud nemám nic jiného na práci a jsem s nimi doma, když jsou například nemocní, tak se cítím v pohodě. Ale když je to v týdnu a mám jinou práci, tak občas z toho mám takový pocit, že je to pro mě trochu ztracený čas. Takže pořád si hledám moment, kdy bych od nich odešla a kdy by mi dali pokoj a mohla jsem jít dělat svoje věci. To tak reálně je.

Já: Na co si spolu hrajete, když si hrajete?

Paní K.: Když si hrajeme na něco, tak to většinou přijdou a povídají: „Mami buď profesorka McGonagallová“ a přijdou v nějakém kostýmu Herryho Potera. Spolu si hrají

často, když si hrají na něco. Třeba jeden je učitelka a druhý žák, ale většinou si hrají na základě nějakých pohádek, to znamená hodně z toho Herryho Potera. A do těchto fiktivních her mě zapojují také. Třeba „Pojď si k nám něco koupit“ Tak jdu, když si hrají na obchod, tak to mě berou mezi sebe, ale hodně si i tohle řeší jenom spolu.

Já: Jak například probíhá hra na Profesorku McGonagallovou?

Paní K.: To musím zahájit, že třeba říkám: „*Herry, Vy jste mě překvapil*“ (smích)

Já: Máš na sobě taky nějaký převlek?

Paní K.: Ne to já ne, já se nepřevlékám. To jen děti.

Já: Jaká je nejoblíbenější synova hračka?

Paní K.: Má rád zbraně, nemyslím střelné, ale bojovné. Meče a různé štíty. To má na základě svých sympatií k bojovým hrám, a to je jeho vášeň. Takže bych řekla, že tyto zbraně jsou nejoblíbenější hračka. Ale pak si také rád hraje s legem a moc rád má magnetickou stavebnici Magformers. To jsou geometrické tvary, které drží na magnetickém principu. Je to taková stavebnice a říkal, že to mají i ve školce a s tím si taky rád staví. Pro něho dlouho byla oblíbená hračka dřevěné koleje a vláčky, teď ho to pomalu pouští, ale tři roky si myslím, že to byla jedna z nejoblíbenějších hraček.

Já: Jak často si spolu hrajete? Pokud mluvíme o těch kartách.

Paní K.: Tak ty karty asi půl hodiny až třičtvrtě, někdy i déle.

Já: A když se to vezme v týdnu, kolikrát si spolu něco zahrajete?

Paní K.: V týdnu si myslím tak dvakrát, třikrát, že si něco zahrajeme.

Já: Škádlíte se, nebo se nějak pošťuchujete s dětmi?

Paní K.: Jo, ale tuto roli u nás zastupuje manžel víc.

Já: Jak to probíhá?

Paní K.: No oni se perou, lochtají a tak.

Já: I s dcerou, nebo jen se synem?

Paní K.: I s dcerou. Manžel bych řekla, že má s dcerou vztah bližší a já spíš asi se synem. On je takový mazlík spíš, že se rád pomazlí.

Já: Jaké máte domácí rituály?

Paní K.: Domácí rituály, myslíš před spaním?

Já: Před spaním nebo, že si ráno například pustíte pohádku. Nebo i týdenní rituály, že byste třeba šli každou neděli nakupovat a tak. Máte něco takového?

Paní K.: Před spaním máme. Čteme pohádku a pak jdou spát. Dám jim pusinku a pak si povídáme chvilku. Někdy si vlezu k nim do postele a povídáme si jaký bude zítra den, co nás čeká. Hodně si povídáme o tom, jak bude druhý den probíhat. Další rituál mě už asi nenapadá.

Já: Tvoříš s dětmi nějaké malování, nebo z modelíny?

Paní K.: Vyrábíme občas takové věci k ročnímu období na podzim, na Vánoce a na Velikonoce.

Já: Tak si tady vyzdobujete společně byt.

Paní K.: Jinak si děti hrají s pískem kinetickým. Modelínu už ne, tu máme asi uschlou. Malovat barvami by chtěly, ale dost často to brzdím, protože u toho s nimi musím být a není to tak, že by to mohly dělat samy. Ale někdy u toho člověk i uvaří, ale stejně musím hlídat, aby to tady nezmalovaly. Takže když na to přijde, tak někdy i malujeme, třeba jednou do měsíce maximálně, ale беру to tak, že to s nimi spíš udělají ve školce.

Já: Jak probíhá ukládání ke spánku?

Paní K.: Téměř každý den stejně. Oni chodí spát téměř pozdě v devět hodin. Tak to se většinou jdou v osm umýt, pak se převlečou do pyžama a něco přečteme. Přečteme pohádku a chvíli si povídáme a pak jdou spát.

Já: Jak moc se s dětmi mazlíš?

Paní K.: Každý den se pomazlíme. Syn je větší mazel, asi jak je ještě malý. Ten se přijde pomazlit sám. Opravdu mě nenechá a každý den si přijde třeba sednout na klín. A dcera? Ta taky, ale ta hodně mazlí manžela. Máme to takhle rozdělené. Ale taky přijde, když ji vyzvedávám ze školy například, tak hned přiběhne, obejmě mě a už dává pusku.

Já: Ty se jdeš za dětmi sama někdy pomazlit?

Paní K.: Jdu, někdy taky.

Já: Jaké mají děti zájmy?

Paní K.: Dcera ráda maluje a má ráda lezení, to je teď její velký koníček, ale ráda kreslí taky.

Já: A dochází někam do výtvarného kroužku?

Paní K.: Nechodí nikam. Chtěla na kroužek na keramiku, ale už bylo obsazeno, takže uvidíme, jestli třeba příští rok.

Já: A syn? Co rád dělá?

Paní K.: Ten si rád hraje na hřišti volně bych řekla, s klacky a s kluky bojují, hrají fotbal, rádi se honí, a to si myslím, že má rád asi nejvíce.

Já: A tvé zájmy?

Paní K.: No já mám ráda sport a většinou venku. To už je pak jedno, co to je. Jestli kolo, nebo brusle, běžky nebo běh. Ráda jezdím na vodu.

Já: A manžel?

Paní K.: Ten má taky jako hlavní koníček sport.

Já: Jak často se navštěvujete s rodinami, které mají stejně staré děti?

Paní K.: My se navštěvujeme se známými venku, jezdíme spolu na kola, nebo i jenom na hřišti a teď se navštěvujeme poměrně často, protože pořád někdo slaví narozeniny, tak to už je teď skoro pravidlo, že už třetí nebo čtvrtý víkend po sobě, jeden den z toho víkendu vždycky jdeme někam na oslavu.

Já: Jak probíhá dětská oslava?

Paní K.: Jak kdy. My, co jsme měli tady u nás doma, to bylo asi před dvěma týdny, tak jsem dětem dovolila, že si mohou pozvat nějaké kamarády ze školky asi pět a vyzvedla jsem si je ve školce. Šli jsme společně k nám a tady si hrály a měli jsme občerstvení a dort. A pak jsme byli na oslavě ve Človíčkovi na metru. To je herna pro děti. Tam teď půjdeme asi už po třetí. To je takové herní centrum, kde jsou různé lezecké překážky, prolézačky, balónkové bazény...

Já: Tam chodíte často?

Paní K.: No my tam normálně nechodíme vůbec, jenom na ty oslavy.

Já: Je tam něco i pro rodiče? Nebo je to orientované pouze pro děti?

Paní K.: Je tam pro rodiče většinou jenom stůl, že si můžeme dát kávu a popovídáme si.

Já: Takže pro rodiče je tam nějaké občerstvení. Máš nějaký společný zájem přímo se synem?

Paní K.: Přímó se synem? No.... Tak možná tak na zmrzlinu. (smích) Rádi chodíme na houby, a to sdílíme společně. Jdu ráda já i on, takže asi houby. A je jedno, kdo to vyprovokuje.

Já: A nachází syn houby dobře?

Paní K.: Jo docela jo, jak je malý, tak je vidí. A když se mu dlouho nevede žádnou najít, tak já ho k nějaké nenápadně přivedu a on ji pak najde a má radost.

Já: Takže houby. Kam na ně chodíte? Tady někde u Prahy? A jak často?

Paní K.: Když rostou v létě, tak chodíme. Tady nechodíme vůbec, ale často jezdíme k manželovým rodičům. Oni bydlí u Děčína u lesa, tak tam chodíme, když jsme u nich anebo pak i u mých rodičů, kteří jsou zase z Jižních Čech.

Já: Jak často jezdíte za rodiči?

Paní K.: Hodně. Bylo to každý víkend, to jsme to střídali a teď už to pro mě bylo natolik náročné, že jsem řekla, že to hodně omezíme a jezdíme, myslím si tak každé tři týdny.

Já: Trávíš s dětmi čas u televize? Sledujete společně nějaký program? Říkala jsi, že koukáš na Olympiádu, tak dívají se děti s Tebou?

Paní K.: Moc ne, většinou ne.

Já: Dáváš dětem nějaké digitální technologie k zaplnění jejich volného času?

Paní K.: To ne, akorát jsme zkoušeli, když se dcera učila psát, tak aby vyťukala na klávesnici písmena, hledala je a pak i něco zkoušela psát na počítači. Ale neumí ani ona v první třídě ovládat počítač. Tablet tedy občas ano, ten mají u prarodičů, protože ten často používají na pohádky.

Já: Když děti sledují TV, víš vždycky na co se dívají?

Paní K.: Vždycky úplně ne. Většinou na Děčku jde pořad za pořadem.

Já: Co je to nejčastěji?

Paní K.: Mají docela rádi ty kreslené pohádky, některé jsou ale pro starší děti, ale jim se líbí i ty pohádky pro hodně malé děti. Jako je třeba Prasátko Pepina.

Já: Přijdou si popovídat o pohádce, kterou viděli v TV? Nebo povídáš si s nimi o tom, co viděli?

Paní K.: Někdy přijdou, pokud je to něco, co by je hodně zaujalo, ale já to s nimi málokdy sleduji. Dcera se dívá na seriály typu Motýlí víly a podobně a Monster high a když zaslechnu ty rozhovory mezi postavami, tak mi to přijde dost mimo, ale nějak to nekomentuji.

Já: Jaký je váš nejhezčí společný zážitek?

Paní K.: To jsme byli teď v létě na dovolené v Německu na ostrově a spali jsme pod stanem. Byly tam tulení kolonie a bylo to moc krásné a myslím, že se to líbilo nám všem. Bylo to takové, že jsme si to užili naplno. Nebylo to takové to, že je provázíme něčím, co už my známe, ale že to bylo nové pro nás všechny. To bylo moc hezké vidět tlupu tuleňů v přírodě. My jsme tam měli powerboard a pozorovali jsme je na tom powerboardu ve vodě, když se za ním sbíhali. Bylo to moc úžasné pro všechny. Tak dovolené bývají fajn pro všechny a máme z nich spoustu krásných zážitků. Ale jak říkám, tohle bylo asi trochu víc, že jsme je do ničeho nenutili a oni přirozeně chtěli.

Já: Podílí se nějak MŠ na trávení volného času Tebe jako rodiče s dětmi? Organizuje nějaké společné činnosti?

Paní K.: Mateřská škola jako instituce téměř vůbec, ale jedna paní učitelka, ta, kterou má syn tolik rád, je v organizaci typu Liga lesní moudrosti, což má být nějaká indiánská komunita. Tak když pořádají setkání indiánů, teď to bylo na Točníku, tak tam zve i rodiče s dětmi se podívat. A to jsme se byli podívat. To dají občas vědět s nějakými podobnými akcemi, na kterou můžete přijít společně s dětmi. Ale jinak ve volném čase neorganizují téměř nic, kromě jarmarku na konci roku. To je jarmark, kde prodávají výrobky dětí z nejvyšší třídy a za peníze pak nakupují různý materiál a pomůcky zase pro předškoláky.

Já: Jak probíhaly Vánoce?

Paní K.: Na Vánoce jsme nebyli jako rodina sami spolu ještě nikdy. Vždycky jsme u jedněch z rodičů, kde je s námi i švagrová, kterou mají děti rády. Bývá to hodně pestré, jelikož děti vnímají širší rodinu velice pozitivně a je to pro ně příjemné, protože se jim všichni věnují, jelikož jsou jako vnoučata jediní, ale letos bych už chtěla Vánoce strávit doma ve čtyřech.

Já: Další tradice v Praze dodržujete? Velikonoce například?

Paní K.: Ne, jezdíme pryč z Prahy. Málokdy tu zůstaneme, to je výjimka. Letos jsme tu trávili Silvestr, ale je to takové, že nevíme, co tu pořádně dělat, takže vymýšlíme nějakou aktivitu.

Já: Já už zatím nic nemám, ale ráda bych si vzala kontakt a popřípadě bych se ještě ozvala s nějakými doplňujícími otázkami. Jinak Ti moc děkuji za spolupráci a za čas!

Paní K.: No nemáš zač, klidně se ozvi.